

## **Ennda ngat'a tse'e Jesucristo jotsa'en kitsi'indu SAN JUAN**

### *En xi kuán'yojo*

<sup>1</sup> Nga tuts'inre tsajmi je tijña Ion, 'ba Ion Na'enchana tsek'ejñaako, 'ba Ion kui= xi Na'enchana. <sup>2</sup> Kui=bi xi tsek'ejñaako Na'enchana 'ndani nga tuts'inre tsajmi. <sup>3</sup> Tu ngat'are kui kuanda ngayéje xi tjin, 'ba tumé tsajmi kuanda tsa bira ngat'are. <sup>4</sup> Ngajinre kui tjin kjuabenichun, 'ba kio ndibanire kjuabenichun xi tsitsejenre xuta. <sup>5</sup> Ba'na= ña jñu ndi'u xi tsitsejenre xuta, 'ba xi jñu bi chukjuakore nga tsik'o ndi'u.

<sup>6</sup> Ja'e jngu xuta xi Juan 'mi xi Na'enchana kit-sikasen. <sup>7</sup> Kui xi ja'etsuyakixi ngat'are ndi'i xi tsitsejenre xuta, tuxi kuakjainnre ngatsi'i xuta mé= xi ja'etsuya. <sup>8</sup> Bi kui xi ndi'u. Tu ja'etsuyakixi sani ngat'are ndi'u. <sup>9</sup> Ndi'i xi kjuakixi fa 'ba xi tsitsejenre ngatsi'i xuta, kui= xi ja'e ngasun'ndio.

<sup>10</sup> Ja'ek'ejña ngasun'ndio 'ba ngat'are= kui kuanda ngasun'ndio, tunga xuta ngasun'ndio bi tsabexkun. <sup>11</sup> Ja'e nga'ndere ña tse'e, tunga xutare bi kiskjebetjo. <sup>12</sup> Tunga ngatsi'i xuta xi kiskjebetjo 'ba kuakjainre ngat'are kui, kui xi kitsja'ndere nga kuan ki'ndire Na'enchana. <sup>13</sup> Kui xutabiu xi kitsin ngat'are Na'enchana. Bi kitsin jotsa'en tsin xuta xi tjin, ninga bi jotsa'en tijña ndiyare xuta, ninga bi jotsa'en mejénre xuta.

14 'Ba Ion kuán yojo 'ba tsek'ejñajinni nga kitse kjuanda ko kjuakixi ngajinre. 'Ba kji'yee kjuaje xi tjinre, ngat'a kui= xi Ki'ndi jngututute Na'enchana. 15 Juan kitsuyakixi ngat'are nga 'bi kitsu: “Ngat'are= kui kinchjaa nga kixian: Xi jaskan ndiba nga ko mare an, kui xi tjun nga ko mare an, ngat'a kui= xi ja'ba je tijña.”

16 'Ba mé= xi kisakuna ngatsi'a jendiba=ni kjuanda je xi tse'e, kjuanda xki kjuanda. 17 Ngat'a ngat'are Moisés= kika'ena kjuatexumare Na'enchana, tunga kjuandare ko kjuakixire Na'enchana ngat'are Jesucristo= kisakuna. 18 Nisa 'yajín be jó kji'i Na'enchana. Tu jngu sani Ki'ndi jngututute, xi tijña ña tijña Na'enchana, kui= xi kitsuyana ngat'are kui.

*Juan tsuyakixi ngat'are Jesús*

*Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lc. 3:15-17*

19 'Bi tsa'en kinchja Juan nga kitsuyakixi ngat'are Cristo, kionga xuta judío xi tjin naxinanda Jerusalén kitsikasen na'mi ko xuta lebita nga tsiningiyare Juan 'yá= ni kui. 20 'Ba kitsu xi kjuakixi Juan 'ba bi ts'onacha. 'Ba kitsu:

—Bi an xi Cristo.

21 'Ba nchjabiu kitsu nga tsiningiya nganire:

—¿Ngu 'yá= ni ji? ¿A ji= ni xi Elías?

—Bi an —kitsu Juan.

—¿A ji= ni xuta chinga profeta xi tjinnere nga kjua'e? —kitsu nchjabiu.

—Junjun —kitsu Juan.

22 —¿Ngu 'yá= ni ji, tsu'ba? —kitsu ngani nchjabiu—. Ngat'a tjinnere nga kuangiko ngani\_ri en kixi nchja xi kitsikasenni. ¿Jó sji ngat'a tsiji?

<sup>23</sup> 'Ba Juan kitsu:

—Jotsa'en kitsi'indu xuta chinga profeta Isaías enre Na'enchana: “An= ña jngu xuta xi tinchja nangi t'axin nga titsu: Tjakixiu ndiyare Na'enna.”

<sup>24</sup> 'Ba nchja xi kjinikasen ngat'are xuta fariseo,

<sup>25</sup> kui= xi tsiningiyare Juan nga kitsure:

—Ngu tsa bi ji= xi Cristo, ninga Elías, ninga xuta chinga profeta xi tjinnere nga kjua'e, ¿ánñu tebatendani xuta?

<sup>26</sup> 'Ba Juan kitsu:

—An nanda tebatendakoña xuta. Tunga ngajinnu tjin= jngu xi bi 'yo, <sup>27</sup> xi jaskan kjua'e nga ko mare an xi bi bakinna nga skjendaq na'ñu jndere.

<sup>28</sup> Kibi kuán nga'nde xi Betania 'mi, nga'nde xi tijña xingunda ndaje Jordán ña Juan tibatenda xuta.

<sup>29</sup> 'Ba nixtjin nga kuanyujun Juan tsabe Jesús nga titsitiñat'are, 'ba kitsu:

—Chutsijon, kibi= xi chutsangare Na'enchana xi fa'axin jere xuta ngasun'ndio. <sup>30</sup> Ngat'are= kui kinchjaa nga kixian: “Xi jaskan ndiba nga ko mare an, kui xi tjun nga ko mare an, ngat'a kui= xi ja'ba je tijña.” <sup>31</sup> Ninga an kje 'bejían 'yá= ni kui. Tunga tuxi s'ejñatsejennire xuta tse'e Israel ngat'are kui, kui kjuañu ko nanda tebatendaña xuta.

<sup>32</sup> 'Ba 'bitsa'en kitsuyakixi Juan ngat'are Jesús:

—Tsa'bia Isennixtjintsjere Na'enchana joni jngu tjiunise tiba xi jendibajen ngank'aa 'ba ja'ek'ejñasunre. <sup>33</sup> 'Ba ninga an kje 'bejían 'yá= ni kui. Tunga xi kitsikasenna nga ko nanda kuatendaña xuta, kui= xi kitsuna: “Xi xie nga kjuendejenkun Isennixtjintsjena 'ba k'uejñasunre, kui= xi kuatenda xuta ko Isennixtjintsjena.”

<sup>34</sup> An tsa'bia̱ 'ba texinyakixia̱ nga kui= xi Ki'ndire Na'enchana —kitsu Juan.

*Jesús nchjare xutare xi tjun*

<sup>35</sup> Kionga kuanyujun, kio inya ngani Juan ko jó xutare. <sup>36</sup> 'Ba kionga tsabe nga Jesús ja'a kio, Juan kitsu:

—Chutsijon, kibiu= xi chutsangare Na'enchana.

<sup>37</sup> 'Ba ngojó xutare kjint'e mé= xi kitsu 'ba kitjenngi Jesús. <sup>38</sup> 'Ba Jesús kiskutsejen ngastun 'ba tsabe nga tjenngire nchjabiu, 'ba kitsure:

—¿Mé= xi teminyisjo?

—Ji rabi —kitsu nchjabiu—, ¿ñá=ñu teni? (Rabi, en xi tsunire: maestru.)

<sup>39</sup> —Ndechutsijon —kitsu Jesús.

'Ba 'batsa'en kiji nchjabiu 'ba tsabe ña tijña Jesús. 'Ba kio tsik'enduko nchjabiu kui nixtjinbiu, ngat'a je kuangixun. Jeru mején chuba ñujun ya'a.

<sup>40</sup> 'Ba nchja xi jó xi kjint'e mé= xi kitsu Juan 'ba kitjenngi Jesús, jngu xi Andrés 'mi, xi nts'e mani Simón Pedro. <sup>41</sup> Xi tjun kikangisjai Simón xi nts'e mani 'ba kitsure:

—Je kuasjaini xi Mesías. (Mesías, en xi tsunire: Cristo.)

<sup>42</sup> 'Ba 'batsa'en Andrés ja'eko nts'e nga ja'ekun Jesús, 'ba Jesús kiskutsejen'a Simón 'ba kitsure:

—Ji xi Simón, ki'ndire Juan. Tunga nganda'e Cefas k'uinri. (Cefas, xi tsunire: Pedro.)

<sup>43</sup> Nixtjin nga kuanyujun Jesús kuamejénre nga kuaje ña tijña nangi Galilea 'ba 'batsa'en kikun Felipe. 'Ba kitsure:

—Ndetjenngina.

<sup>44</sup> Felipe jngu= xuta xi tse'e Betsaida, ña 'ba nde kio nangire Andrés ko Pedro. <sup>45</sup> 'Batsa'en Felipe kikun Natanael, 'ba kitsure:

—Je kuasjaini xutabiu xi Moisés kitsi'indut'a ngat'are xujun kjuatexumo 'ba xi nchja chinga profeta kitsi'indu ngat'are ngayeje. Kui xi Jesús ki'ndire Kuse, jngu xuta xi tse'e Nazaret.

<sup>46</sup> 'Ba Natanael kitsu:

—¿A ma 'betju ngajinre Nazaret tsajmi xi nda?

—Jabi 'ba ndechutsejen —kitsure Felipe.

<sup>47</sup> Kionga Jesús tsabe nga Natanael ndibakun, kitsu ngat'are:

—Kibi jngu= xuta xi Israel fa tse'e xi bi 'bonacha.

<sup>48</sup> —¿Jó tsa'en 'yaninaa? —kitsu Natanael.

—Tsa'bera kionga kje nchjajinri Felipe, kionga teningi ya higuera —kitsingojore Jesús.

<sup>49</sup> 'Ba kitsu ngani Natanael:

—Maestru, ji= ni xi Ki'ndire Na'enchana 'ba ji= ni xi reyre xuta xi tse'e Israel.

<sup>50</sup> 'Ba Jesús kitsure:

—¿A tu kui= kjua nga kixinra: “tsa'bera ngi ya higuera”, a kui= kjuañu kuakjainniri ngat'ana? Ngu ngisa= tse kjuakun xia ngisai nga ko mare kibi.

<sup>51</sup> 'Ba 'ba nde kitsure:

—Kjuakixi= mé= xi texin\_nuu. Xiañu nga stju'i ngank'aa 'ba nga ankjelere Na'enchana kuenijin 'ba k'uetuk'ajent'are Ki'ndire Xuta xi'iun.

## 2

*Kjuakun xi kitsa'en Jesús ngajin jngu kjuabixan*

<sup>1</sup> Nga kuangajngi kis'e jngu kjuabixan naxi-nanda Caná, naxinanda xi tijña ngajinre nangi

Galilea, 'ba kio kiji nare Jesús. <sup>2</sup> 'Ba nde Jesús ko xutare kiji kjuabixon, ngat'a kjinikint'e ngayeje. <sup>3</sup> 'Ba kionga je je binu, 'batsa'en kitsure nare Jesús nga jako:

—Je bi nde tjinnire binu.

<sup>4</sup> —Na, ¿ánñu an 'ba te'mininaa kibiu? Kje fechujín chubana —kitsu Jesús.

<sup>5</sup> 'Ba 'batsa'en nare Jesús kitsure nchja xi inyabatesin kio:

—Tik'etjusun ngayéje mé= xi kuetsunu —kitsure.

<sup>6</sup> 'Ba kio tjindu jon tiji xi ndiojo kuandakoni. Kui xi tsichjen xuta judío kionga tsitsje yojore ngixkun Na'enchana, jo tsu kjuachingare. 'Ba nga jngu jngu tijibiu s'enru tsa yachute asa yachute ko kan litro nanda.

<sup>7</sup> 'Ba Jesús kitsure nchja xi inyabatesin kio:

—Titsio nanda tiji.

'Ba nchjabiu 'ñu kitsitse tiji, <sup>8</sup> 'ba 'batsa'en Jesús kitsu:

—Chuba chjubio 'ba tanginko\_ru xuta xi kjinentsjare s'iu.

'Ba 'ba kitsa'en nchjabiu. <sup>9</sup> 'Ba 'batsa'en xuta xi kjinentsjare s'iu kiskut'a nanda xi je kuán binu, tunga bi be ña jendibanire. Tu kui sani nchja xi inyabatesin kio xi be, ngat'a kui= xi ts'axje nando. Kui kjua xuta xi kjinentsjare s'iu kinchjanire xi xi'iun. <sup>10</sup> 'Ba kitsure:

—Ngatsi'i xuta tjun binu xi nda tsja, 'ba kionga je 'ñu ka'bi xuta, tu kui sani xi bi 'ñu nda tsja. Tunga ji, tojo tijñatjo=ri ka'nda nganda'e 'ba teba'e=ni binu xi 'ñu nda.

<sup>11</sup> Kui kjuakunbiu xi tjun kitsa'en Jesús naxinanda Caná, naxinanda xi tijña ngajinre nangi

Galilea. 'Batsa'en yakutsejen kjuajere, 'ba kuak-jainre xutare ngat'are kui.

<sup>12</sup> 'Ba jaskan nga je kuán kibiú, Jesús kiji naxinanda Capernaum nga tjenko nare ko nts'e 'ba ko xutare. 'Ba kio tsek'endu jó ján nixtjin.

*Jesús 'baxje nchja xi inyabateña tjiuba ningu  
Mt. 21:12-13; Mr. 11:15-18; Lc. 19:45-46*

<sup>13</sup> Kionga je timatiña s'i pascua xi 'baxje xuta judío, Jesús kiji naxinanda Jerusalén. <sup>14</sup> 'Ba ña ma ndetsinre ningu tsabe nchja xi inyabateña tjiundija ko chutsanga 'ba ko tjiunise tiba 'ba ko nchja xi tjindu kionga inyatsik'antjaiya ton. <sup>15</sup> 'Ba 'batsa'en Jesús kiskjebe na'ñu 'ba kitsinda jngu na'ñu'ya 'ba ko kui ts'axje tsi'ikoni ngaya ningu chutsanga ko tjiundija. 'Ba nde kiskanitsojo tonre nchja xi kio inyatsik'antjaiya ton 'ba tso'otsakjan yamixare. <sup>16</sup> 'Ba kitsure nchja xi inyabateña tjiunise tiba:

—¡Tji'naxjio tjiunisenu nga'e! ¡Bi ndetsin ño'on ndaba Na'enna!

<sup>17</sup> 'Ba 'batsa'en ja'etsjenre xutare nga 'bitsa'en kua'indut'a enre Na'enchana: “Tifengi nga'ñuna ngat'a 'ñu ts'axtiu tsimijaan ni'yari.”

<sup>18</sup> 'Ba 'batsa'en xuta judío tsiningiyare Jesús:

—¿Mé= kjuakun xi tebakutsejenni nga tjinri kjua'ñu nga 'bi teñe'en? —kitsure.

<sup>19</sup> 'Ba Jesús kitsingojore:

—Tikjekjuo ningubi, 'ba an ján nixtjin skjenitjen ngaña.

<sup>20</sup> 'Ba xuta judío kitsu ngani:

—Yachan jon nu kuandani ningubi. ¿Jótsa'en ján nixtjin xjunitjenni ji?

<sup>21</sup> Tunga ngat'are yojore Jesús= kinchja nga kitsu ningu. <sup>22</sup> Kui= kjuañu, kionga je ja'aya nganire ngajinre mik'en, ja'etsjenre xutare mé= xi kitsu 'ba kuakjainre en xi kua'indut'a enre Na'enchana ko en xi kitsu Jesús.

<sup>23</sup> 'Ba kionga tijña Jesús naxinanda Jerusalén ngajinre s'i pascua, ne nkjin xuta kuakjainre ngat'are kui kionga tsabe kjuakun xi kitsa'en. <sup>24</sup> Tunga Jesús, bi kunre ngat'are xutabiu, ngat'a be= jó kun ngatsi'i. <sup>25</sup> Bi kuachjenre tsa tjin xi kuetsuyare jó= kun xuta, ngat'a be= jó kun ngajin inimare.

### 3

#### *Jesús fako nijmi Nicodemo*

<sup>1</sup> Jngu xuta fariseo xi Nicodemo 'mi, xi 'ba nde ngakure xuta judío, <sup>2</sup> kui xi ngajñu ja'ekun Jesús 'ba kitsure:

—Maestru, 'ya=ni nga ji jngu maestru xi Na'enchana kitsikasen. Ngat'a tu'yá kuanre sa'en kjuakun xi teñe'en tsa bi Na'enchana tijña ngajinre.

<sup>3</sup> 'Ba Jesús kitsu nganire:

—Kjuakixi= xi texinra. Xi bi tsin ngani ngijngu ndiya, kui bi kuan skue ña batexuma Na'enchana.

<sup>4</sup> 'Ba Nicodemo kitsu:

—¿Jótsa'en jngu xuta tsin ngani ngijngu ndiya kionga je chinga? ¿A kuan kjuas'as'en xi majóni ndiya ngaya ngats'a nare 'ba tsin ngani?

<sup>5</sup> Jesús kitsingojore:

—Kjuakixi= xi texinra. Xi bi tsinjin nanda 'ba ko Isennixtjintsjere Na'enchana, kui bi kuan kjuas'as'en ña batexuma Na'enchana. <sup>6</sup> Ngatsi'i

xi tsin jotsa'en tsin xuta, kui xi tjindukun joni xuta. 'Ba ngatsi'i xi tsin ngat'are Isennixtjintsjere Na'enchana, kui= xi Isennixtjintsjere Na'enchana tsik'endukun. <sup>7</sup> Bi makunri ngat'are mé= xi kix-inra, nga machjen= nga tsin ngañu ngijngu ndiya. <sup>8</sup> Ntjo fi= nituña nga'nde nga mejénre, 'ba nu'ya\_ri nga fane. Tunga bi 'ye ñá ndibani 'ba ña tifi ngani. 'Ba=nde tsa'en ngat'are ngatsi'i xuta xi tsin ngat'are Isennixtjintsjere Na'enchana —kitsu Jesús.

<sup>9</sup> 'Ba Nicodemo kitsu ngani:

—¿Jó tjinnire xi tesji?

<sup>10</sup> 'Ba Jesús kitsure:

—Ji xi chamaestrure xuta tse'e Israel. ¿A bi 'ye kibi? <sup>11</sup> Kjuakixi= xi texinra. Jin 'be=nij nijmi ngat'are mé= xi 'yee 'ba mixun=nij ngat'are xi kji'yee, tunga jun bi makjainnu mé= xi mixiín. <sup>12</sup> Tsa bi makjainnu kionga fako nijmi\_nuu ngat'are mé= xi tjima ngasun'ndebe, ¿jót'sa'en kuakjainnu tsa kjuako nijmi\_nuu ngat'are mé= xi tjima ngank'aa?

<sup>13</sup> 'Nisa'yajín mijin ngank'aa. Tu jngu sani Ki'ndire Xuta xi'iun xi jendibajenni ngajaan. <sup>14</sup> 'Ba jotsa'en kiskjenitjen Moisés tjiuye nangi t'axiun, 'ba=nde tsa'en tjinnere nga stjunitjen Ki'ndire Xuta xi'iun, <sup>15</sup> tuxi 'batsa'en s'enire kjuabenichun xi bi fet'a ngatsi'i xuta xi kuakjainre ngat'are kui.

<sup>16</sup> 'Ngat'a Na'enchana 'ñu= kitsimején xuta tse'e ngasun'ndio ka'nda kitsja Ki'ndi jngututute, tuxi ngatsi'i xi kuakjainre ngat'are kui bi chajani, tusa s'ere kjuabenichun xi bi fet'a. <sup>17</sup> Ngat'a Na'enchana bi kitsikasen Ki'ndire ngasun'ndio

tuxi kuanejeni xuta. Tusa kitsikasen tuxi k'uangini ngat'are kui.

<sup>18</sup> 'Xi kuakjainre ngat'are Ki'ndire Na'enchana, kui xi bi skaneje. Tunga xi bi kuakjainre ngat'are kui, kui= xi je kiskaneje ngat'a bi makjainre ngat'are Ki'ndi jngututute Na'enchana. <sup>19</sup> 'Bi= tsa'en s'eneje xuta. Ja'e ngasun'ndio ndi'i xi tsitsejenre xuta, tunga ngisa= 'ñu kuamejénre xuta xi jñu nga ko mare ndi'u, ngat'a bi nda tjin mé= xi inyatsa'en. <sup>20</sup> Ngat'a ngatsi'i xi ch'o inyatsa'en, kui= xi ch'oke be ndi'i xi tsitsejenre 'ba bi tsitiñat'are, tuxi bi xianire mé= xi inyatsa'en. <sup>21</sup> Tunga xi inyatsa'en xi kixi tjin, kui= xi tsitiñat'are ndi'u, tuxi xianire nga inyatsa'en jotsa'en mejénre Na'enchana.

*Juan tsuyakixi ngani ngat'are Jesús*

<sup>22</sup> Kja'e nixtjin ngani Jesús kiji ko xutare nangi Judea. 'Ba kio tsek'ejñako jó ján nixtjin nga ya-tenda xuta xi tjin kio. <sup>23</sup> 'Ba nde Juan tibatenda xuta jngu nga'nde xi Enón 'mi, nga'nde xi tijñat'a tiñare Salim, ngat'a 'ñu tjin nanda kio, 'ba ja'e xuta nga kisatenda. <sup>24</sup> Ngu Juan kje s'eyajín nduya ya'a.

<sup>25</sup> 'Ba 'batsa'en nchja xi xutare Juan 'etuts'inre nga josiko jngu xuta judío ngat'are jótsa'en tjin-nere nga sitsje yojore xuta ngxikun Na'enchana.

<sup>26</sup> 'Ba 'batsa'en xutare Juan kikun 'ba kitsure:

—Maestru, xuta xi ja'ekunri xingunda ndaje Jordán xi kjinukjuai ngat'are, kui= xi 'ba nde tibatenda 'ba ngatsi'i xuta inyafechukun.

<sup>27</sup> 'Ba Juan kitsingojo:

—Tumé ma sakure xuta tsa bi ngank'aa kika'enire. <sup>28</sup> Jun= xi nda kjinu'yanu nga kixian, nga bi an xi Cristo, tu kjinikasentitjun=na. <sup>29</sup> Joni

jngu kjuabixan. Xuta xi tibixanko xi chjun, kui= xuta xi xi'iun. 'Ba amigure xi xi'iun xi sejñat'are 'ba tibasen ñojonre mé= xi titsu, kui= xi 'ñu tsja mare nga nt'ere jndare xi xi'iun. 'Ba nde 'ba= tsa'enni ko an nganda'e. Je tjiingu kjuatsjana.

<sup>30</sup> 'Ba Juan kitsu ngisa:

—Machjen= nga kui ngisa nk'a ngatamijin ngisa, 'ba ngatjandejian an.

<sup>31</sup> 'Xi ndibani ngank'aa, kui= xi ngisa je ngisa nga ko mare tu'yañu. Xi ngasun'ndio tse'e, kui= xuta xi ngasun'ndio nangire 'ba ngat'are xi tjima ngasun'ndio nchja. Xi ndibani ngank'aa, kui= xi ngisa je ngisa nga ko mare tu'yañu <sup>32</sup> 'ba titsuyakixi= ngat'are mé= xi tsabe 'ba xi kjint'e. Tunga tu'yá makjainre ngat'are mé= xi titsu. <sup>33</sup> Tunga xi makjainre mé= xi titsu kui, kui= xi tsikixiya nga Na'enchana xi tjinre kjuakixi. <sup>34</sup> Ngat'a xi Na'enchana kitsikasen, enre Na'enchana nchja, ngat'a Na'enchana kitsja yejere Isennixtjintsjere. <sup>35</sup> Na'enchana 'ñu= tsimején Ki'ndire, 'ba ngayéje xi tjin je kitsingantsja ngaya ntsja. <sup>36</sup> Xi makjainre ngat'are Ki'ndiu, kui= xi tjinre kjuabenichun xi bi fet'a. Tunga xi bi tsik'etjusunre enre Ki'ndiu, kui xi bi s'ere kjuabenichun. Tusa kjuastire Na'enchana tijñanere.

## 4

### *Jesús fako nijmi jngu chjun xi tse'e Samaria*

<sup>1</sup> Xuta fariseo kjint'e en nga Jesús ngisa 'ñu tjin ngisare xuta nga ko mare Juan 'ba nga ngisa 'ñu nkjin xuta tibatenda ngisa. <sup>2</sup> (Ninga bi Jesús fa xi tibatenda xuta. Tu xutare xi 'ba inyatsa'en.)

<sup>3</sup> 'Ba kionga Jesús tsabe mé= xi kjint'e xuta fariseo, 'batsa'en 'etju nangi Judea 'ba jendiba ngani nangi Galilea.

<sup>4</sup> 'Ba tjinnere nga kjua'axtiu nangi Samaria.

<sup>5</sup> 'Ba 'batsa'en ja'e Sicar, naxinanda xi tijña ngajinre nangi Samaria, naxinanda xi tijñat'a tiñare xu'ba xi Jacob kitsjare ki'ndire xi Kuse 'mi. <sup>6</sup> 'Ba kio tijña ngojo nandare Jacob, 'ba Jesús kik'ejñat'a ngojo nandabiu, ngat'a je jejdare nga tsu'ba ngaya ndiyo. Jeru mején nyusen ya'a. <sup>7</sup> 'Ba kio ja'e jngu chjun xi tse'e Samaria xi ja'ek'axje nanda. 'Ba Jesús kitsure:

—Ta'echinaa nanda xi k'uiá.

<sup>8</sup> Ngu kui chubabiu bi tjinduko xutare, ngat'a xichine= kikatse ngajin naxinando.

<sup>9</sup> 'Ba chjunbiu kitsure:

—¿Jótsa'en an techja'anaa nanda xi s'i, nga ji jngu xuta judío kuáin 'ba nga an jngu= ña chjun xi tse'e Samaria?

Chjunbiu kitsu kibi ngat'a bi nda ya'a xuta judío ko xuta xi tse'e Samaria.

<sup>10</sup> 'Ba Jesús kitsingojore:

—Tsa 'yari mé= xi Na'enchana tsja 'ba tsa 'yaxkuin 'yá= xi timi'ari nanda, ji xja'a\_ri 'ba kui sja=ri nanda xi tsjare kjuabenichun xuta.

<sup>11</sup> 'Ba chjunbiu kitsu nganire:

—Ji na'en, tsajainri mé= xi kjui'naxjekoni nando, 'ba ne nanga ngojo nando. Ngu, ¿ña k'uinchja'e nanda xi tsjare kjuabenichun xuta?

<sup>12</sup> ¿A ngisa= je ngisai ji nga ko mare xuta chingana Jacob? Kui xi 'ejñana ngojo nandabi, xi ndekui kits'ini nandare 'ba 'ba nde kits'i ki'ndire ko tjiuba xi kis'ere.

<sup>13</sup> 'Ba Jesús kitsure:

—Nitu 'ya xi k'ui nandabi kuaxinda= nganire.

<sup>14</sup> Tunga xi k'ui nanda xi an tsjaa bi nde kuaxinda ngisanire. Ngat'a nanda xi tsjaa, kui= xi kuan ngajin yojore xutabiu joni jngu ngojo nanda ña ngantsjai 'betju tajngu nanda, 'ba 'batsa'en sjare kjuabenichun xi bi fet'a.

<sup>15</sup> 'Ba chjunbiu kitsu:

—Na'en, ta'ena nandabiu, tuxi bi nde kuaxinda ngisanina 'ba bi nde kjua'ek'exjeña nanda nga'e.

<sup>16</sup> 'Ba Jesús kitsu nganire:

—T'ichja'e xi'inri 'ba ndekue nga'e.

<sup>17</sup> —Tsajainna xi'in —kitsu chjunbiu.

'Ba Jesús kitsure:

—Kjuakixi= xi tesji, nga tsajainri xi'in. <sup>18</sup> Ngat'a je ón xi'in tsikenikue, 'ba xi teknikue nganda'e bi xi'inri mani. Kjuakixi= xi kisji.

<sup>19</sup> 'Ba chjunbiu kitsure:

—Na'en, xuta chinga profeta=ru kuáin. <sup>20</sup> Xuta chingani kitsichjire Na'enchana nga'e nindubi. Tunga jun mixun=ñu nga naxinanda Jerusalén= nga'nde ña machjen nga sichjire Na'enchana.

<sup>21</sup> 'Ba Jesús kitsure:

—Na, ngatjamakjainri mé= xi texinra. Kjua'e nixtjin kionga bi nde kja'eñu nindubi 'ba bi nde kuanginñu naxinanda Jerusalén nga sichji\_ru Na'enchana. <sup>22</sup> Jun bi 'yo 'yá= xi nichji\_ru. Tunga jin 'ya=ni 'yá= xi nichji\_rí, ngat'a ngajinre xuta judío= ndibani xi sik'angi xuta. <sup>23</sup> Tunga je tifa'e nixtjin 'ba nganda'e= nga xuta xi tsichji kjuakixire Na'enchana sichjire nga ko fani kjuakixi jotsa'en kuakuyare Isennixtjintsjere Na'enchana. Ngat'a

kui= xuta xi 'batsa'en mejénre Na'enchana nga sichjire. <sup>24</sup> Na'enchana, kui= xi Isennixtjin. Kui kjuañu xi sichjire, tjinnere nga ko fani kjuakixi sichjire jotsa'en kuakuyare Isennixtjintsjere Na'enchana —kitsu Jesús.

<sup>25</sup> 'Ba chjunbiu kitsure:

—'Be=ñā nga kjua'e Mesías (kui xi Cristo 'mi). 'Ba kionga kui kjua'e, kuetsuya yejena jó tsunire xi tjin.

<sup>26</sup> —Kui= ñā, xi tifakori —kitsu Jesús.

<sup>27</sup> 'Ba kio ja'e ngani xutare, 'ba kuakunre nga Jesús tifako nijmi jngu chjun. Tunga ni'yá kuán kakun tsiningiyare mé= xi mejénre asa mé= xi tifako nijmi chjunbiu. <sup>28</sup> 'Ba 'batsa'en chjunbiu 'ejña nisare 'ba kiji ngajin naxinando nga kike'ere nijmi xuta 'ba kitsu:

<sup>29</sup> —Ndechutsejen\_ru jngu xuta xi kitsuna ngayéje xi tu je kitsa'aan. Ngu tsa kui= ni xi Cristo.

<sup>30</sup> 'Ba 'batsa'en 'etjutsi'i naxinando 'ba kiji ña tijña Jesús. <sup>31</sup> 'Ba kionga chjunbiu kiji ngajin naxinando, xutare Jesús inya'bets'are nga inyatsure:

—Maestru, tinchjachi.

<sup>32</sup> Tunga Jesús kitsure:

—Tjin=nā xichine xi bi 'yo jun.

<sup>33</sup> 'Ba 'batsa'en xutare tsiningiyakañare xinkjin:

—¿A tjin= tsé xi ja'ekore xichine?

<sup>34</sup> 'Ba Jesús kitsure:

—Xi chinena, kui= nga sa'aan jotsa'en mejénre xi kitsikasenna 'ba nga sik'etjusaan xa xi tse'e.

<sup>35</sup> ¿A bi mixun jun: “Ñujun sa chaja ngisa nga kjua'e chanre tsujmi ntjio”? Tunga an xin\_nuu:

Chju'ingiu tuxkún 'ba chutsijon. Xuta xi ndiba jan jo=ni chan xi je ja'e nixtjinre, 'ba je kuan s'eku. <sup>36</sup> Xi 'beku chon, kui= xi machjire. 'Ba chan xi ti'beku, kui xi tsunire xuta xi s'ere kjuabenichun xi bi fet'a. 'Ba 'batsa'en tujngu ngatatsitsja xi 'bentje 'ba xi 'beku chon. <sup>37</sup> Ngat'a kjuakixi= xi tsu en xi tsu: “Jngu xi 'bentje 'ba kja'ere xi 'beku.” <sup>38</sup> An kitsikasen\_nuu nga k'ueku chanre tsujmi ntje xi bi jun kik'engiu kjuanima. Kja'e xi 'etuts'inre xo, tunga ko jun texuntsjo nganda'e chjire xa xi kitsa'en —kitsu Jesús.

<sup>39</sup> 'Ba nkjin= xuta xi tse'e Samaria xi tjindu nga'ndebiu kuakjainre ngat'are Jesús, ngat'a chjunbiu kitsu: “Kitsuna ngayéje xi tu je kitsa'aan.” <sup>40</sup> 'Bamani, kionga xuta xi tse'e Samaria ja'ekun Jesús, tsi'are nga k'uejñako kio. 'Ba jó nixtjin tsek'ejña Jesús, <sup>41</sup> 'ba 'ñu nkjin xuta kuakjain ngisare ngat'are en xi kinchja. <sup>42</sup> 'Ba xutabiu kitsure chjunbiu:

—Nganda'e makjainni bi tu ngat'are en xi kisji. Ngat'a jin fani xi je kjinu'ya\_ri 'ba 'ya=ni nga kjuakixi= nga kui= xi sik'angi xuta xi tse'e ngasun'ndio.

*Jesús tsinda ki'ndire jngu xuta xi tsa'exat'are rey*

<sup>43</sup> Kionga je ja'a jó nixtjin, Jesús 'etju kio 'ba kiji ngani nangi Galilea. <sup>44</sup> Ngat'a Jesús kitsuyakixi nga jngu profeta bi 'yakun ña nangire fa. <sup>45</sup> 'Ba kionga echu nangi Galilea, xuta xi kio tse'e kiskjebetjo, ngat'a tsabe ngayéje xi kitsa'en Jesús naxi-nanda Jerusalén ngajinre s'iu. Ngat'a ko kui kiji s'iu.

<sup>46</sup> 'Batsa'en echu ngani Jesús Caná, nga'nde xi tijña ngajinre nangi Galilea, ña nando kitsa'enni binu. 'Ba naxinanda Capernaum tijña jngu xuta xi tsa'exat'are rey xi 'ñu tji'me ki'ndire. <sup>47</sup> Kionga kui kjint'e en nga Jesús 'etju nangi Judea 'ba nga ja'e nangi Galilea, 'batsa'en ja'ekun Jesús 'ba 'ets'are nga kuaje ndaba, tuxi sindani ki'ndire xi je mején kueya. <sup>48</sup> 'Bamani Jesús kitsure:

—Tsa bi xio kjuakun ko chuba xi bakutsejen kjua'ñure Na'enchana, bi kuakjainnu.

<sup>49</sup> 'Ba xi tsa'exat'are rey kitsure:

—Na'en, ti'en kjuanda, ndibafanichi nde'anire nga kje 'mejín ki'ndina.

<sup>50</sup> 'Ba kio Jesús kitsure:

—T'in ngani ni'yari. Je nda ngani ki'ndiri.

'Ba xutabiu kuakjainre en xi kitsu Jesús 'ba kiji.

<sup>51</sup> 'Ba kionga je masen tjen ndiyo, kisatejin nchja chu'ndare 'ba kitsure:

—Je nda ngani ki'ndiri.

<sup>52</sup> 'Batsa'en xutabiu tsiningiyare nchja chu'ndare jó chun 'etuts'inre nga kuanda ngani ki'ndire, 'ba nchjabiu kitsingojore:

—Chuba jngu nga kuangixun ngujña 'etjukajinre chi'in nt'ai ki'ndiri.

<sup>53</sup> 'Batsa'en na'enre ki'ndibiu ja'etsjenre nga kui= chubabiu nga Jesús kitsure: “Je nda ngani ki'ndiri.” 'Ba xutabiu ko ngatsi'i xi tjin गया ndaba kuakjainre ngat'are Jesús. <sup>54</sup> Kui kjuakunbi xi majóni xi kitsa'en Jesús, kionga 'etju nangi Judea 'ba ja'e ngani nangi Galilea.

## 5

*Jesús tsinda jngu xuta xi bi ma fi*

<sup>1</sup> Kja'e nixtjin ngani kionga xuta judío inya'baxje jngu s'i, Jesús kiji naxinanda Jerusalén.

<sup>2</sup> 'Ba kio tijña jngu nga'nde ña inya nanda xi tiñare xuntjare naxinando xi Xuntja Chutsanga 'mi. Kui nga'nde ña inya nanda xi Betesda 'mi nga en hebreo. 'Ba ón mani ngi ni'yare, <sup>3</sup> ña tjindu nkjin xuta xi sefesun: xuta ka, xi bi ma fi, 'ba ko xi bi nda ndsaku. Kui xi inyakuyare nga steya nando. <sup>4</sup> Ngat'a tu sak'ua nga jngu ankjere Na'enchana fa'e ngajin nga'ndebiu ña inya nanda 'ba tsiteyangire, 'ba xi tjun tsungijin yojore ngajin nando kionga je kiteya, kui= xi manda tume chi'in xi kunre. <sup>5</sup> 'Ba kio kjijñajinre xuta xi sefesun jngu xuta xi kuakantjio'on ján nu tjinre nga tji'me. <sup>6</sup> 'Ba kionga Jesús tsabe nga xutabiu tikjijña kio 'ba 'ba nde tsabe nga je nkjin nu tjinre nga tji'me, kitsure:

—¿A mejénri kuanda ngani?

<sup>7</sup> 'Ba xuta xi tji'mio kitsu:

—Ji na'en, tu'yá tjinna xi kuasekona, tsa sungi-jinna nando kionga teya. 'Ba kionga sungijian yojona tsakaiñu, tu kja'e xi tjun tsungijin yojore.

<sup>8</sup> 'Ba Jesús kitsure:

—Tisetjen, chjube nijñari xi tetsujñasin 'ba t'in.

<sup>9</sup> 'Ba ndekuini chubabiu kuanda ngani xutabiu, 'ba ja'aya nijñare xi tikjijñasun 'ba kiji. Tunga kui nixtjinbiu, nixtjin nga nikja'aya=. <sup>10</sup> Kui kjuañu xuta judío kitsunire xuta xi kuando:

—Xutu= nganda'e. Bi tixa'nderi nga x'e nijñari.

<sup>11</sup> 'Ba xutabiu kitsure:

—Xi kitsindana, kui xi 'ba kitsuna: “Chjube nijñari xi tetsujñasin 'ba t'in.”

<sup>12</sup> 'Ba nchjabiu tsiningiyare:

—ǃ'Yá= xi 'ba kitsuri: “Chjube nijñari xi tetsujñasin 'ba t'in”?

<sup>13</sup> Tunga xuta xi kuanda bi be 'yá= xi kitsinda, ngat'a Jesús je kijijinre ngajinre xutankjiun xi inya kio. <sup>14</sup> 'Ba jaskan Jesús kiskajin ngani xutabiu ña ma ndetsinre ningu 'ba kitsure:

—Ji na'en, je kuanda ngani nganda'e. Bi nde ña'anni je, tuxi bi nde satet'aniri xi ngisa ch'o.

<sup>15</sup> 'Ba 'batsa'en xutabiu kiji 'ba ye'ere nijmi xuta judío nga Jesús= xi kitsinda. <sup>16</sup> 'Ba kui kjuañu xuta judío kitsjengikeni Jesús, ngat'a tsa'en= kibi nixtjin nga nikja'aya. <sup>17</sup> 'Ba 'batsa'en Jesús kitsure nchjabiu:

—Na'enna titsa'exa ka'nda nganda'e, 'ba 'ba nde an tetsa'exa.

<sup>18</sup> Kui= kjuañu xuta judío ngisa tsangisjai ndiyanire nga mejénre sik'en Jesús, ngat'a bi tsa tu nixtjin nga nikja'aya tjimangane, tunga 'ba=nde tsu nga Na'enchana xi na'enre 'ba 'ba=tsa'en ndekui tajngu joni Na'enchana kitsa'en yojore.

### *Jesús tsuya ngat'are xare*

<sup>19</sup> 'Ba 'batsa'en Jesús kinchja 'ba kitsure nchjabiu:

—Kjuakixi= xi texin\_nuu. Tumé ma tsa'en Ki'ndire Na'enchana xi tu kuenda tse'e. Tu kui sani mé= xi tjibe nga titsa'en Na'enre, kui= xi tsa'en kui ngayeje. Ngat'a ngayéje mé= xi tsa'en Na'en, ndekuiniire xi tsa'en Ki'ndiu. <sup>20</sup> Ngat'a Na'en 'ñu= tsimején Ki'ndiu 'ba baku=re ngayéje

mé= xi tsa'en. 'Ba kuaku=re xa xi ngisa je ngisa nga ko mare kibi, tuxi kuakunninu. <sup>21</sup> Ngat'a jotsa'en Na'en tsikja'ayare xuta ngajinre mik'en 'ba tsik'endukun ngani, 'ba=nde tsa'en Ki'ndiu tsik'endukun xi mejénre sik'endukun. <sup>22</sup> Ngat'a bi Na'en xi tsa'enre kjua xuta. Tusa Ki'ndiu kitsjare nga kui xi sa'enre kjua ngatsi'i xuta, <sup>23</sup> tuxi ngatsi'i xuta skuekunni Ki'ndiu jotsa'en bekun Na'en. Xi bi bekun Ki'ndiu, 'ba=nde bi bekun Na'en xi kui kitsikasen.

<sup>24</sup> 'Kjuakixi= xi texin\_nuṽ. Xi kuasen ñojon enna 'ba kuakjainre ngat'are xi kitsikasenna, kui= xi s'ere kjuabenichun xi bi fet'a. 'Ba bi si'anre kjua ngat'are jere xutabiu, ngat'a je ja'axtiu ngajinre kjuabeya 'ba ja'as'en ña tjin kjuabenichun. <sup>25</sup> Kjuakixi= xi texin\_nuṽ. Kjua'e= chubā 'ba nganda'e= nga je ja'e chubābiu kionga mik'en kjuint'e jndare Ki'ndire Na'enchana. 'Ba xi kjuint'e, kui= xi s'ere kjuabenichun. <sup>26</sup> Ngat'a jotsa'en tu ngat'a tse'e Na'enchana tijña kjuabenichun, 'ba=nde tsa'en kitsja nga tu ngat'a tse'e Ki'ndiu k'uejña kjuabenichun. <sup>27</sup> 'Ba Na'en kitsjare kjua'ñu Ki'ndiu tuxi sa'enire kjua xuta, ngat'a kui= xi Ki'ndire Xuta xi'iun. <sup>28</sup> Bi makunnu kibi. Ngat'a kjua'e= chubā kionga kjuint'e jndare Ki'ndiu ngatsi'i xuta xi kjiyunijin <sup>29</sup> 'ba kuisetjen ngani. Xi nda kitsa'en, kui= xi kuisetjen nga s'ere kjuabenichun. Tunga xi bi nda kitsa'en, kui= xi kuisetjen nga si'anre kjua.

*Jesús tsu mé= xi bakutsejen nga kika'ere kjua'ñu*

<sup>30</sup> 'Tumé ma tsa'aan xi tu kuenda tsa'an. Jotsa'en nt'ia, 'ba=tsa'en tsa'aan kjua. 'Ba kixi tsa'aan

kjua, ngat'a bi an 'baxje\_ɾa kjua'ñu yojona. Tusa tsa'aan xi mejénre Na'en xi kitsikasenna. <sup>31</sup> Tsa an xinyakixia ngat'ana, bi ndiya chjubere en xi xian. <sup>32</sup> Tunga tjin= jngu xi tsuyakixi ngat'ana, 'ba 'be=ña nga kjuakixi= en xi tsuyakixi ngat'ana. <sup>33</sup> Jun kjinikasion nchja xi kikingiyare Juan, 'ba kui= xi kitsuyakixi ngat'are mé= xi kjuakixi. <sup>34</sup> Tunga an bi machjenna tsa xuta kuetsuyakixi ngat'ana, tunga te'bejñatsejen\_nuu kibiu, tuxi k'uangiñu. <sup>35</sup> Juan, jo=ni jngu ndi'i xi kiti 'ba kitsitsejen, 'ba jun kuamejénnu nga kjinitsjain ngutjun ndi'ire. <sup>36</sup> Tunga an tjinna xi tsuyakixi ngat'ana xi ngisa je ngisa nga ko mare en xi kinchja Juan. Ngat'a xa xi kitsjana Na'enchana nga sik'etjusaan 'ba xi tetsa'aan nganda'e, kui= xi 'ba nde titsuyakixi ngat'ana 'ba tibakutsejen nga Na'enchana xi kitsikasenna. <sup>37</sup> 'Ba Na'en xi kitsikasenna, kui= xi 'ba nde titsuyakixi ngat'ana. Jun kje nu'yajin\_ru jndare ninga kje 'yajin jó kji'i. <sup>38</sup> Ninga bi tijñajin inimanu enre, ngat'a bi makjainnu ngat'are xi kitsikasen. <sup>39</sup> Ne 'ñu chut'ayo enre Na'enchana, ngat'a manu nga kio sakujinnu kjuabenichun xi bi fet'a. 'Ba ndekuini enre Na'enchana xi 'ba nde titsuyakixi ngat'ana, <sup>40</sup> tunga bi mejénnú fo'o ngat'ana, tuxi s'eninu kjuabenichun.

<sup>41</sup> 'Bi kjuajere xuta xi temangisjaa. <sup>42</sup> Tunga an 'bexkun\_nuu 'ba 'beña nga bi nimijion Na'enchana. <sup>43</sup> Ngat'a ja'e=ña ngat'are ja'enre Na'enchana, 'ba jun bi techjubetjonuu. Tunga tsa kja'e kjua'e xi tu ja'enre ya'a sa, tusa kui xjubetjo. <sup>44</sup> Kui kjuañu, jó tsa'en kuakjainninu ngat'ana? Tsa nde ngajinre xingiu mejénninu s'enu kjuaje 'ba bi minyisjo kjuaje ngixkun Na'enchana xi

jngututu. <sup>45</sup> Bi nikja'etsjion tsa an kuaneje\_nuu ngixkun Na'enchana. Xi kuanejenu, Moisés= xi techuya\_ru nga sakunu kjuanda ngat'are. <sup>46</sup> Ngu tsa makjainnu mé= xi kitsi'indu Moisés, 'ba=nde kuakjainnu ngat'ana, ngat'a Moisés kitsi'indu= ngat'ana. <sup>47</sup> Tunga tsa bi makjainnu mé= xi kitsi'indu Moisés, ¿jótsa'en kuakjainninu en xi tenchjaa? —kitsu Jesús.

## 6

### *Jesús tsikjén ón mi xuta*

*Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17*

<sup>1</sup> Kja'e nixtjin ngani Jesús kiji xingunda ndachikun Galilea, xi 'ba nde ndachikun Tiberias 'mi. <sup>2</sup> 'Ba ne nkjin xuta tjenngire, ngat'a tsabe kjuakun xi kitsa'en nga kitsinda xuta xi sefesun. <sup>3</sup> 'Ba 'batsa'en Jesús tsijin jngu nindu 'ba kio tsek'ejñako xutare. <sup>4</sup> Kui nixtjinbiu je tjimatiña s'i pascua xi 'baxje xuta judío. <sup>5</sup> Kionga Jesús kiskutsejen 'ba tsabe nga ne nkjin xuta inyatsitiñat'are, kio jako Felipe 'ba kitsure:

—¿Ñá=ñu kuinda niñuxtila xi skine xutankjiun?

<sup>6</sup> Tunga tuxi skut'áyakoni Felipe nga 'ba kitsure, ngat'a be= kui mé= xi sa'en. <sup>7</sup> 'Ba 'batsa'en Felipe kitsu:

—Tsa jó sientu ton denario niñuxtila kuinda, ninga tsa ichi ichi kua'ere nga jngu jngu, bi kuanni.

<sup>8</sup> 'Ba 'batsa'en kinchja jngu xutare Jesús xi Andrés 'mi, xi nts'e mani Simón Pedro 'ba kitsu:

<sup>9</sup> —Nga'e sejña jngu chi'ndi xi ya'a ón niñuxtila xi kuandakoni cebada ko jó tjiuti. Tunga, ¿jótjin kuanire xutankjiun kibiú?

<sup>10</sup> 'Ba 'batsa'en Jesús kitsu:

—'Ba t'in\_ru nga ngat'endu ngatsi'i xuta.

'Ba kui nga'ndebiu ne tjin xka ngijña, 'ba tsek'endu ngajin ngijño jeru mején ón mi xuta xi'in. <sup>11</sup> 'Ba 'batsa'en Jesús kiskjebe niñuxtilo 'ba kitsjare kjuanda Na'enchana 'ba kitsitsojosunre xuta xi tsik'endu kio. 'Ba 'ba nde kitsiko tjiutiu ngayeje nga kitsjare jotjin mejénre xuta. <sup>12</sup> 'Ba kionga je nda kitsere xuta, 'batsa'en jako ngani xutare 'ba kitsure:

—T'eku xkua xi ts'angiu, tuxi tumé kjuetsunni.

<sup>13</sup> 'Ba 'batsa'en nchjabiu 'eku xkua xi ts'angire niñuxtila cebada xi ón, 'ba tejó nisin kuán xkua xi ts'angire xuta. <sup>14</sup> 'Ba kionga xutankjiun tsabe kjuakun xi kitsa'en Jesús, 'batsa'en 'ba kitsure xinkjin:

—Kjuakixi= nga kui xuta chinga profeta xi tjin-nere nga kjua'e ngasun'ndebi.

<sup>15</sup> Tunga Jesús tsabe nga nchjabiu mejénre kueko kjua'ñu nga rey sa'en. Kui kjua tsakasent'axin nganire nga kik'ejña tajngu nindu.

### *Jesús fisun ndachikun*

*Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52*

<sup>16</sup> Kionga je tjima'ña, xutare Jesús ja'ejen 'nda ndai ndachikun. <sup>17</sup> 'Ba kionga je kuajñure nde, tunga tojo kje fa'etjenngijín Jesús, ja'as'en barku, tuxi kjua'axtiukjani ndachikun nga kuaje Caper-naum. <sup>18</sup> 'Ba tukjuan kuán jngu ntjo 'ñu xi niki kiskjenitjen ndachikun. <sup>19</sup> Kionga je echu ón asa jon kilómetro, kio tsabe nchjabiu nga Jesús ndibasun ndachikun nga titsitiñat'are barku, 'ba kitsakjun.

<sup>20</sup> Tunga Jesús kitsure:

—An= ñā. Bi kun.

<sup>21</sup> 'Ba nchjabiu kuatsjare nga Jesús ja'as'en barku, 'ba tukjia'a echu sani nangi ña inyafi.

*Jesús tsuya ñāre niñuxtila xi kjuakixi*

<sup>22</sup> Nga kuanyujun xuta xi tsek'endu xingunda ndachikun tsabe nga tu jngu sani barku xi 'etju kio 'ba nga Jesús bi ja'as'en nga kiko xutare, ngat'a tu kiji suba= xutare. <sup>23</sup> 'Ba 'batsa'en ja'e jó ján kja'e barku xi 'etjuni Tiberias nga ja'etiña ña kiskine niñuxtila xuta, kionga Jesús je kitsjare kjuanda Na'enchana. <sup>24</sup> 'Bamani, kionga xutankjiun tsabe nga Jesús bi nde kio tijñani ninga xutare, 'batsa'en ja'as'en barkubiu nga kikangisjai kui naxinanda Capernaum. <sup>25</sup> 'Ba kionga je kuasjare xingunda ndachikun, kitsure:

—Maestru, ¿kja'áñu ja'e nga'e?

<sup>26</sup> 'Ba Jesús kitsingojo:

—Kjuakixi= xi xin\_nuu. Kji'yañu kjuakun xi kitsa'aan, tunga bi kui kjuañu teminyisjain-inuu. Tu Ngat'are= nga nda kitsitsenu niñuxtila xi kichinio, kui kjuañu teminyisjainiñuu. <sup>27</sup> Bi ña'axa\_ru xichine xi mare fe. Tusa ti'axa\_ru xichine xi bi fe, xi sjanu kjuabenichun xi bi fet'a. Kui xichinebiu xi sjanu Ki'ndire Xuta xi'iun, ngat'a kui= xi 'exare Na'enchana.

<sup>28</sup> 'Ba nchjabiu kitsu:

—¿Mé= xi tjinnere nga si'een jin, tuxi sik'etjusunniñ xa xi mejénre Na'enchana?

<sup>29</sup> 'Ba Jesús kitsingojo nganire:

—Kui xa kibi xi mejénre Na'enchana nga sik'etjusun, nga tjinnere nga kuakjainnu ngat'are xi kitsikasen.

<sup>30</sup> 'Ba nchjabiu kitsu ngani:

—¿Mé= kjuakun xi kuakutsejennij, tuxi xianij 'ba kuakjainni ngat'a tsiji? ¿Mé= xa xi ñe'en?

<sup>31</sup> Joni xuta chingana, kui xi kiskine tsajmi xi chine xi mana 'mi kionga tsek'endu nangi t'axiun. Ngat'a 'ba=tsa'en kua'indut'a enre Na'enchana: “Ngank'aa kika'enire niñuxtila xi kiskine.”

<sup>32</sup> 'Ba Jesús kitsu:

—Kjuakixi= xi xin\_nuu. Bi Moisés xi kitsjanu niñuxtila xi jendibajenni ngank'aa. Tusa Na'enchana tsja\_nuu nganda'e niñuxtila xi kjuakixi xi ndibajenni ngank'aa. <sup>33</sup> Ngat'a niñuxtila xi tsja Na'enchana, kui= xi jendibajenni ngank'aa 'ba mare tsik'endukun xuta ngasun'ndebe.

<sup>34</sup> 'Ba nchjabiu kitsu:

—Na'en, ta'entsjainij niñuxtilabiu.

<sup>35</sup> 'Ba Jesús kitsure:

—An= ña niñuxtila xi tsik'endukun xuta. Xi kjua'e ngat'ana bi nde kuabojonire, 'ba xi kuakjainre ngat'ana bi nde kuaxindanire.

<sup>36</sup> Tunga je kixin\_nuu, ninga tsa te'yanuu tunga bi tjimakjainnu. <sup>37</sup> Ngatsi'i xuta xi Na'enna tsjana kjua'e ngat'ana, 'ba xi kjua'e ngat'ana bi k'uaxija ngandetsian. <sup>38</sup> Ngat'a ngank'aa jendibajenna,

tuxi sik'etjusunña jotsa'en mejénre Na'en xi kitsikasenna 'ba bi jotsa'en an mejenna. <sup>39</sup> 'Ba xi kitsikasenna mejénre nga nijnguú sichajaa xi je kitsjana. Tusa mejénre nga sikja'aya ngani\_ra ngajinre mik'en xutabiu nga kjuet'a nixtjin. <sup>40</sup> Ngat'a Na'enna mejénre nga ngatsi'i

xi skue Ki'ndiu 'ba kuakjainre ngat'a tse'e s'e=re kjuabenichun xi bi fet'a. 'Ba an sikja'aya ngani\_ṛa ngajinre mik'en xutabiu nga kjuet'a nixtjin — kitsu Jesús.

<sup>41</sup> 'Ba 'batsa'en xuta judío ch'otsa'en kinchja cheje ngat'a tse'e Jesús, ngat'a kitsu nga kui= xi niñuxtila xi ngank'aa jendibajenni. <sup>42</sup> 'Ba kitsu:

—¿A bi kui xutabi xi Jesús, ki'ndire Kuse? 'Yaña na'enre ko nare. ¿Jó tjinnire nga 'ba titsu nga ngank'aa jendibajenni?

<sup>43</sup> 'Ba Jesús kitsure:

—Bi ch'otsa'en chuko xingiu ngat'are mé= xi kixian. <sup>44</sup> Ngat'a ni'yá kuan kjua'e ngat'ana tsa bi Na'en xi kitsikasenna kjua'eko, 'ba an sikja'aya ngani\_ṛa ngajinre mik'en nga kjuet'a nixtjin. <sup>45</sup> 'Ba=tsa'en kitsi'indu nchja chinga profeta: “Na'enchana kuakuyare ngatsi'i xuta.” 'Bamani, ngatsi'i xi basen ñojonre Na'enchana 'ba xi mare ngat'are mé= xi tsu, kui= xi kjua'e ngat'ana.

<sup>46</sup> 'Nisa 'yajín be jó kji'i Na'enchana. Tu jngu sani xi jendibani ña tijña Na'enchana, kui= xi je tsabe jó= kji'i kui. <sup>47</sup> Kjuakixi= xi xin\_nuu. Xi kuakjainre ngat'ana, kui= xi tjinre kjuabenichun xi bi fet'a. <sup>48</sup> An= ña niñuxtila xi tsjare kjuabenichun xuta. <sup>49</sup> Xuta chinganu kiskine tsajmi xi chine xi mana 'mi nangi t'axiun, tunga tojo jesun. <sup>50</sup> Tunga niñuxtila kibi ngank'aa jendibajenni, tuxi tu'yani xi skine bi nde kueyani. <sup>51</sup> An= ña niñuxtila xi tijñakun xi ngank'aa jendibajenni. Tsa tjin xi skine niñuxtilabi, kui= xi s'ere kjuabenichun xi bi fet'a. 'Ba niñuxtila xi sja, kui= xi yojona xi sjantjai\_ṛa

xuta ngasun'ndebe tuxi s'enire kjuabenichun — kitsu Jesús.

<sup>52</sup> 'Ba 'batsa'en xuta judío tu josiko xinkjin 'ba kitsu:

—¿Jó tsa'en kuan sjana yojore xutabi nga xinia?

<sup>53</sup> 'Ba Jesús kitsu:

—Kjuakixi= xi xin\_nuu. Tsa bi xino yojore Ki'ndire Xuta xi'iun 'ba bi s'iu jinre, bi s'e kjuabenichun ngajinnu. <sup>54</sup> Xi skine yojona 'ba k'ui jinna, kui= xi s'ere kjuabenichun xi bi fet'a, 'ba an sikja'aya ngani\_ra xutabiu nga kjuet'a nixtjin. <sup>55</sup> Ngat'a yojona kui= xi xichine kjuakixi 'ba jinna kui= xi nanda kjuakixi. <sup>56</sup> Xi skine yojona 'ba k'ui jinna, kui= xi k'uendujinntsaina, 'ba an kuatejñajinntsai\_ra. <sup>57</sup> Jotsa'en Na'enchana xi tsja kjuabenichun kitsikasenna 'ba ngat'are kui tejñakuān, 'ba=nde tsa'en ngat'are xuta xi sa'enna xichinere, kui= xi sja\_ra kjuabenichun. <sup>58</sup> Kibi= niñuxtila xi ngank'aa jendibajenni 'ba bi joni tsajmi xi chine xi mana 'mi xi kiskine xuta chinganu 'ba tojo jesun. Ngat'a xi skine niñuxtilabi, kui= xi s'ere kjuabenichun xi bi fet'a.

<sup>59</sup> 'Ba=tsa'en kinchja Jesús nga yakuya ngayaya jngu ni'ya sinagoga naxinanda Capernaum.

*En xi tsja kjuabenichun xi bi fet'a*

<sup>60</sup> Kionga kjint'e xutare en xi kinchja, 'batsa'en nkjin xi 'ba kitsu:

—¿'Yá= xi kuakjainre enbi? 'Ñu= na'en tjindre.

<sup>61</sup> Tunga Jesús tsabe nga ch'otsa'en inyafocheje xutare ngat'are kibiú 'ba kitsure:

—¿A ch'o manu kibiú? <sup>62</sup> ¿'Ba jó kuannu tsa xio Ki'ndire Xuta xi'iun kionga kuenijin ngani

nga'nde ña jendibani? <sup>63</sup> Isennixtjintsjere= Na'enchana xi tsjare kjuabenichun xuta, tunga ni'mé xi tse'e ngasun'ndio kuanre sjare kjuabenichun xuta. 'Ba en xi kixin\_nuu, kui= xi tse'e Isennixtjintsjere Na'enchana 'ba tsjare kjuabenichun xuta. <sup>64</sup> Tunga tjin= ngajinnu yak'a xi bi makjainre kitsu Jesús, ngat'a 'nda nga tuts'inre ja'ba be= 'yá xi bi makjainre 'ba 'yá xi singantsja. <sup>65</sup> 'Ba 'ba nde kitsu:

—Kui= kjua 'ba kixinni\_nuu nga tu'yá kuan kjua'e ngat'ana tsa Na'enchana bi sa'en nga kuan kjua'e ngat'ana.

<sup>66</sup> 'Nda kui nixtjinbiu nkjin xutare kitsikumare 'ba bi nde tsak'ajmekoni. <sup>67</sup> 'Ba 'batsa'en Jesús jako xutare xi tejó 'ba tsiningiyare:

—¿A mejénú kuangiun jun ngayeje?

<sup>68</sup> 'Ba Simón Pedro kitsingojore:

—Na'en, ¿'yá= ngisa xi kuangitjenngii? Ji= xi nukjua nijmi en xi tsjare kjuabenichun xi bi fet'a xuta. <sup>69</sup> Je makjainni 'ba 'ya=ni nga ji= xi Cristo, xi Ki'ndire Na'enchana xi tijñakun.

<sup>70</sup> 'Ba Jesús kitsure:

—An= kiskja'ajin\_nuu jun xi tejó, tunga ngajinnu tjin jngu xi chanayi.

<sup>71</sup> Nga 'ba kitsu ngat'a tse'e Judas Iscariote kinchja. Xi ki'ndire Simón. Ngat'a kui= xi singantsja 'ba jngu xutare xi tejó.

## 7

### *Jesús fi jngu s'i naxinanda Jerusalén*

<sup>1</sup> 'Ba jaskan Jesús tsu'ba nangi Galilea. Bi kuamejénre nga tsak'ajme tsejen nangi Judea,

ngat'a xuta judío xi tjindu kio tsangisjai ndiya jótša'en sik'enni kui. <sup>2</sup> Tunga je tjimatiña s'i xi 'baxje xuta judío xi s'ire ni'ya xi tu beni ngisa. <sup>3</sup> 'Ba 'batsa'en 'bi kitsu nts'e Jesús:

—Bi tu nga'e beni. Tusa t'in ña tijña nangi Judea, tuxi skueni xutari mé= xi teñe'en. <sup>4</sup> Ngu tsa jngu xuta mejénre xiakun bi 'bejña'mo mé= xi tsa'en. Kui kjuañu tsa ñe'en kjuakun, tusa takutsejen\_ri yojori xuta ngasun'ndebi <sup>5</sup> —kitsu nts'e, ngat'a ni nts'ejín kuakjainre ngat'are kui.

<sup>6</sup> 'Ba Jesús kitsure:

—Kje fa'ejín chubana. Tunga ngat'anu jun, tume chubañu ma ño'on mé= xi mejénnú. <sup>7</sup> Bi ma mastikenu xuta ngasun'ndebi jun, tunga inya-mastike=na an ngat'a texinyata'enña nga ch'o tjin mé= xi inyatsa'en. <sup>8</sup> Tangiun jun s'iu. Tunga an bi kjuia, ngat'a kje fa'ejín chubana <sup>9</sup> —kitsu Jesús 'ba tsek'ejña nangi Galilea.

<sup>10</sup> Tunga kionga je kiji nts'e Jesús, 'batsa'en kui kiji s'iu ngayeje. Tunga bi kiji tsejen, tu kiji 'mo. <sup>11</sup> 'Ba xuta judío tsangisjai Jesús ngajin s'iu, 'ba kitsu:

—¿Ñá=ñu tijña xutabiu nde?

<sup>12</sup> 'Ba ngatsi'i xutankjiun inyafo nijmi ngat'are Jesús. Tjin yak'a xi tsu: “Kui jngu= xuta xi nda xuta.” 'Ba tjin yak'a xi kitsu: “Junjun. Kui jngu= xuta xi 'bonachare xuta.”

<sup>13</sup> Tunga xutankjiun bi kuán kinchja tsejen ngat'are Jesús, ngat'a tsankjunke xuta judío.

*Jesús bakuya ngajin s'ire ni'ya xi tu beni ngisa*

<sup>14</sup> Kionga je masen tjen s'iu, Jesús ja'as'en ña ma ndetsinre ningu 'ba yakuya. <sup>15</sup> 'Ba xuta judío tu 'ba= kuánre 'ba kitsure xinkjin:

—¿Jótsa'en manire xujun xutabi, nga bi kiskut'aya?

<sup>16</sup> 'Ba Jesús kitsure:

—En xi tebakuyaa bi tsa'an. Tse'e xi kit-sikasenna. <sup>17</sup> Tsa tjin xi mejénre sa'en jotsa'en mejénre xi kitsikasenna, kui= xi skue ñá ndibani en xi tebakuyaa, tsa tse'e Na'enchana asa tu kuenda tsa'an tenchjaa. <sup>18</sup> Jngu xuta xi tu kuenda tse'e nchja, kui= xi mejénre nga xiakun. Tunga xi mejénre nga xiakun xi kitsikasen, kui= xi nchjakixi 'ba tumé ma chaninejere.

<sup>19</sup> ¿A bi Moisés xi kitsjanu kjuatexumo? Tunga nijngujín jun tenik'etjusun kjuatexumo. ¿Ánñu mejéninu sik'ennu? —kitsu Jesús.

<sup>20</sup> 'Ba xutankjiun kitsingoore:

—¿Ngu isennixtjin xi bi nda tijñajinri! ¿'Yá= xi mejénre sik'enri?

<sup>21</sup> 'Ba Jesús kitsure:

—Jngu kjuakun xi kitsa'aan, 'ba ngat'are kui tu 'ba= kuán tsi'inu. <sup>22</sup> Moisés yakuyan nga sik'etjusun mé= xi circuncisión 'mi (ninga tsa bi fa Moisés xi 'etuts'inre kibiú, tusa nchja chinganu xi 'ejñatuts'innu kibiú.) 'Ba nik'etjusun kibiú ninga tsa nixtjin nga nikja'aya. <sup>23</sup> 'Ba 'ba niko ki'ndi xi'innu ninga tsa nixtjin nga nikja'aya, tuxi bi kuiyuneñu kjuatexumare Moisés. Nda tjin tsu'ba. Tunga tsa 'ba ño'on, ¿ánñu temastichaninuú nga nixtjin nga nikja'aya kitsindakjian ngayéje yojore jngu xuta? <sup>24</sup> Bi ño'on kjua tu ngat'are jotsa'en

matsejen mé= xi tsa'en xuta. Tusa ko kjuakixi ti'on kjua.

*Bi mankjínre xuta nga Jesús xi Cristo*

<sup>25</sup> 'Ba 'batsa'en yak'a xuta xi Jerusalén tse'e 'bi kitsure xinkjin:

—¿A bi kui xutabi xi nchjabiu mejénre sik'en?

<sup>26</sup> Ngu chutsijon. Tsja tsa'en tinchja tsejen 'ba tumé inyatsure. ¿A je kuankjinre xutaxo nga kui fa ni xi Cristo? <sup>27</sup> Tunga 'yaña ñá ndibani xutabi. Kionga kjua'e xi Cristo, tu'yá skue ñá kjua'eni.

<sup>28</sup> 'Ba 'batsa'en 'ñu kinchja Jesús nga yakuya ña ma ndetsinre ningu 'ba kitsu:

—Temixun nga 'yanuu 'ba nga 'yo ñá ndibaña. Tunga bi kuenda tsa'an ja'aa. Xi kitsikasenna, kui= xi kjuakixi 'ba kui bi 'yo. <sup>29</sup> Tunga an 'be=ña. Ngat'a kio= jendibaña ña tijña, 'ba kui= xi kitsikasenna.

<sup>30</sup> 'Ba 'batsa'en nchjabiu kuamejénre nga kue'ñu, tunga ni'yá kitsuba, ngat'a kje fa'ejín chubare.

<sup>31</sup> 'Ba nkjin mani xuta xi inya ngajinre xutankjiun xi kuakjainre ngat'are kui 'ba kitsure xinkjin:

—Kionga kjua'e xi Cristo, ¿a ngisa= tse kjuakun sa'en ngisa nga ko mare xi titsa'en xutabi?

<sup>32</sup> 'Ba 'batsa'en xuta fariseo kjint'e mé= xi in-yafo nijmi xutankjiun ngat'are Jesús. 'Ba meni xi ngakure na'mi ko xuta fariseo kitsikasen nchja xi tsikuenda ningu, tuxi subani Jesús. <sup>33</sup> 'Ba Jesús kitsu:

—Tu chuba nixtjin kuatejñajin ngisa\_nuu, 'ba jaskan kjui ngaña ña tijña xi kitsikasenna.

<sup>34</sup> Kuijnyisjainuu tunga bi nde xianinu. Ña kuikatejña bi kuan kjuechu.

<sup>35</sup> 'Ba 'batsa'en xuta judío kitsure xinkjin:

—¿Ñá= kuaje xutabi, nga bi nde kuasjainina? ¿A kuekun tsé xingia xi tjindujinre xuta griego 'ba kio kuakuyare xuta griego? <sup>36</sup> 'Ba: ¿Jó tsunire en xi kinchja nga tsu: “Kuijnyisjainuu tunga bi nde xianinu”, 'ba: “Ña kuikatejñaḡ bi kuan kjuechu”?

<sup>37</sup> Nixtjin nga je tifet'ani s'iu, kui xi 'ñu 'baxje xuta, 'ba 'batsa'en tsakasen nduju Jesús nga 'ñu kinchja 'ba kitsu:

—Tsa tjin xi xindare, ngatjendiba ngat'ana 'ba ngat'i. <sup>38</sup> 'Ba 'bi kuanre jotsa'en kua'indut'a enre Na'enchana. Xi kuakjainre ngat'ana, kui= xi stjujin ngagin yojore ndaje xi tjinre nanda xi tsjare kjuabenichun.

<sup>39</sup> 'Bi kitsu Jesús nga kinchja ngat'are Isennix-tjintsjere Na'enchana xi jaskan sakure xuta xi kuakjainre ngat'are kui. Ngat'a kui nixtjinbiu kje fa'ejín Isennixtjintsjere Na'enchana, ngat'a Jesús kje sakujínre kjuajere.

<sup>40</sup> 'Ba kionga xutankjiun kjint'e enbi, 'batsa'en jonijmi ngat'are Jesús.

—Kjuakixi=nini nga kui= xi xuta chinga profeta —kitsu yak'a.

<sup>41</sup> 'Ba yak'a kitsu ngani:

—Kui= xi Cristo.

—Junjun —kitsu ngani kja'ere—. Ngat'a bi nangi Galilea kjua'eni xi Cristo. <sup>42</sup> ¿A bi 'batsa'en kua'indut'a enre Na'enchana, nga ntjere David kjua'eni xi Cristo 'ba nga naxinanda Belén kjua'eni, ña nangire David?

<sup>43</sup> 'Ba 'batsa'en xutankjiun tsakjanya ngat'are Jesús. <sup>44</sup> 'Ba tjin xi kuamejénre nga suba'ñu, tunga ni'yá 'ba kitsa'en.

<sup>45</sup> 'Ba 'batsa'en nchja xi tsikuenda ningu ja'e ngani ña tjindu xi ngakure nchja na'mi ko xuta fariseo.

—¿Ánñu bi ja'ekoñu xutabiu nde? —kitsu xutaxo nga tsiningiyare.

<sup>46</sup> 'Ba nchjabiu kitsure:

—Ni'sa 'yajín 'batsa'en nchja jotsa'en tinchja xutabiu.

<sup>47</sup> 'Ba nchja fariseo kitsure:

—¿A 'ba=nde ko jun je tsak'onachanu xutabiu?

<sup>48</sup> ¿A tjin tsé ngajinre xutaxo xi makjainre ngat'are kui? 'Ba ¿a tjin tsé ngajinre xuta fariseo xi makjainre ngat'are kui ngayeje? <sup>49</sup> Tunga ngat'are xutankjiun xi bi mankjínre kjuatexumo, kui= xi ch'okun ngixkun Na'enchana.

<sup>50</sup> 'Ba 'batsa'en Nicodemo, jngu xi ngajinre, xuta fariseo xi ja'ekun Jesús nga jñu, kinchja 'ba kitsu:

<sup>51</sup> —Jo tsu kjuatexumana, titjun tjinnere nga kuasen ñojon\_ra xuta, tuxi xiaña mé= xi kitsa'en. 'Ba jaskan si'an\_ra kjua —kitsu.

<sup>52</sup> 'Ba nchjabiu kitsure:

—¿A 'ba=nde nangi Galilea ndibani ji ngayeje? Nda chut'aye enre Na'enchana 'ba xiani nga nisa jngujín profeta ndibani nangi Galilea.

<sup>53</sup> 'Ba 'batsa'en nga jngu jngu kiji ndaba.

## 8

*Chjun xi kitsa'ent'are kjuachajngi xi'inre*

<sup>1</sup> 'Ba 'batsa'en Jesús kiji Tjengi Ya Olivo. <sup>2</sup> 'Ba kionga je kis'e isen nixtjin nga kuanyujun, ja'e ngani ningu. Kio ja'ekun ne nkjin xuta, 'ba kio tsik'ejña nga yakuyare. <sup>3</sup> 'Ba chjine kjuatexuma ko xuta fariseo ja'ekore jngu chjun xi kji'yare nga kjuachajngi titsa'ent'are xi'inre 'ba kitsikasen masen. <sup>4</sup> 'Ba kitsure Jesús:

—Maestru, chjunbi kji'yare nga kjuachajngi titsa'ent'are xi'inre. <sup>5</sup> 'Ba 'batsa'en kitsi'indut'a Moisés kjuatexumo nga ko ndiojo kjuinik'enkoni xi 'ba sa'en. 'Ba ji nde, ¿jó sji?

<sup>6</sup> Tunga tuxi kiskut'ayako=ni Jesús nga 'bi kitsure, ngat'a mejénre kuaneje. 'Ba 'batsa'en Jesús yejen tsindi nkjain 'ba ko najma ntsja kitsi'indut'a t'anangiu. <sup>7</sup> 'Ba ngat'a tojo inyaminigiyare nchjabiu, yejennk'a ngani nkjain 'ba kitsure:

—Xi tsajainjínre je, kui xi titjun ngate'ere ndiojo chjunbiu.

<sup>8</sup> 'Ba 'batsa'en yejen tsindi ngani nkjain 'ba janda kitsi'indut'a t'anangiu. <sup>9</sup> 'Ba kionga kjint'e nchjabiu enbiu, nga jngu jngu kiji tsaka'anire xi ngisa 'ñu chinga. 'Ba 'batsa'en tu Jesús ko chjunbiu tsik'endujin masenre xutankjiun. <sup>10</sup> 'Ba 'batsa'en Jesús yejennk'a ngani nkjain 'ba kitsure:

—Na, ¿ñá kiji nchjabiu nde? ¿A tu'yá nde tibanejeniri nga tsu nga tjinnere nga kjuinik'enri?

<sup>11</sup> 'Ba chjunbiu kitsu:

—Junjun, na'en. Nijngujín.

'Ba Jesús kitsure:

—Ninga an bi xian nga kuitjaxti kjuanima ngayeje. T'in ngani 'ba bi nde mijnyije ngisani.

*Jesús bakuya nga kui= xi ndi'ire xuta*

<sup>12</sup> 'Ba 'batsa'en Jesús jako ngani xutankjiun 'ba kitsure:

—An= ña ndi'i xi tsitsejenre xuta tse'e ngasun'ndebe. Xi kuetjenngina bi ña jñu chun kuetsuma. Tusa s'ere ndi'i xi sjare kjuabenichun.

<sup>13</sup> 'Ba xuta fariseo kitsure:

—Tu ngat'a tsiji tenikixiya tajngui. Bi chjire en xi tesji.

<sup>14</sup> 'Ba Jesús kitsingoore:

—Ninga tsa tu ngat'a tsa'an tetsikixiyaa, tunga chjire en xi tenchjaa, ngat'a 'be=ña ñá jendibañá 'ba ñá kjui ngaña. Tunga jun bi 'yo ñá jendibañá 'ba bi 'yo ñá kjui ngaña. <sup>15</sup> Jun ña'an=ñu kjua jotsa'en tijña nga'e ngasun'ndebe, tunga an tu'yá tsa'en\_ra kjua. <sup>16</sup> 'Ba tsa tsa'aan kjua, kixi tsa'aan, ngat'a bi tejña tajngua. Tusa tijñakona Na'en xi kitsikasenna. <sup>17</sup> 'Ba ka'nda kjuatexumanu 'bi=tsa'en kua'indut'a: “Tsa jó xuta ngusun ma nga nchja, kui enbi xi chjire.” <sup>18</sup> Tu ngat'a ta'an=tetsikixiyaa, 'ba 'ba=nde Na'en xi kitsikasenna tetsikixiya ngat'ana ngayeje —kitsu Jesús.

<sup>19</sup> 'Ba nchjabiu kitsure:

—¿Ñá=ñu tijña Na'enri?

—Bi 'yanuu ninga bi 'yo Na'enna. Tsa 'yanuu, 'ba=nde xio Na'enna ngayeje —kitsu Jesús.

<sup>20</sup> 'Ba kui enbi xi kinchja nga yakuya ndetsinre ningu, ña tijña kaxare ton chje. 'Ba tu'yá kitsuba, ngat'a kje fa'ejín chubare.

<sup>21</sup> 'Ba 'batsa'en Jesús kitsu nganire:

—An= kjui=ña 'ba kuijnyisjainuu, tunga ngajinre jenu kueyajiun. Ña kjuiá bi kuan kjuechu.

<sup>22</sup> 'Ba xuta judío kitsu nganire xinkjin:

—¿Ánñu tsuni nga ña kuaje bi kuan kjuecha? ¿A titsikja'etsjen nga sik'en tajngu yojore?

<sup>23</sup> Tunga Jesús kitsure:

—Ngindio tsojon, tunga an ngank'aa tsa'an. Ngasun'ndebi= nangu jun, tunga an bi ngasun'ndebi nangina. <sup>24</sup> Kui= kjuañu 'ba tex-inni\_nuu nga kueyajiun jenu. Tsa bi kuakjainnu nga 'yá= ña an, kueyajinñu jenu.

<sup>25</sup> 'Ba xuta judío tsiningiya nganire:

—¿'Yá=ni ji?

'Ba Jesús kitsingojo:

—Xi je kixin\_nuu 'ndani nga tuts'inre. <sup>26</sup> Tse en tjinna xi kuan kuinchjaa ngat'anu 'ba sa'en\_nuu kjua. Tunga xi kitsikasenna, kui= xi tjinre kjuakixi. 'Ba xi kjint'ia nga kinchja xi kitsikasenna, kui= xi texin\_ra ngasun'ndebi.

<sup>27</sup> Tunga nchjabiu bi kuankjinre tsa ngat'are Na'enchana jako kui. <sup>28</sup> Kui kjuañu Jesús kitsu ngisa:

—Kionga xjunitjennk'o Ki'ndire Xuta xi'iun, kio xio nga 'yá= ña an 'ba nga tumé tsa'aan xi tu kuendana. Jotsa'en yakuyana Na'enchana, kui= xi texian. <sup>29</sup> Ngat'a xi kitsikasenna, kui= xi tijñakona. Bi tsik'ejña tajnguna Na'enchana, ngat'a tsik'etjusun ntsjai=ñá mé= xi matsjare.

<sup>30</sup> 'Ba kionga 'bi titsu Jesús, ne nkjin kuakjainre ngat'are kui.

*Jesús bakuya ngat'are 'yá xi ki'ndire Abraham*

<sup>31</sup> 'Ba 'batsa'en Jesús jako xuta judío xi kuakjainre ngat'are kui:

—Tsa janda sik'etjusun enna, kjuakixi= nga kuon xutana, <sup>32</sup> 'ba xiañu mé= xi kjuakixi, 'ba kjuakixiu sinndainu —kitsure.

<sup>33</sup> 'Ba nchjabiu kitsure:

—Jin ntjere Abraham kuáin, 'ba nisañajanni chu'nda maj. ¿Jótsa'en 'bi te'miniñ nga kuandai?

<sup>34</sup> 'Ba Jesús kitsu ngani:

—Kjuakixi mé= xi texin\_nuu. Ngatsi'i xi inyamajngi je, kui= xi kuán chu'ndare je. <sup>35</sup> Joni jngu chu'nda, bi s'entsjaire nga'nde ngaya ni'yo. Tunga ki'ndire xuta xi tse'e ni'yo, kui= xi s'entsjaire nga'nde. <sup>36</sup> 'Ba 'batsa'en, tsa Ki'ndire Na'enchana sinndainu, kuandai kjuakixinu. <sup>37</sup> 'Be=ña nga jun xi ntjere Abraham, tunga mejénnú sik'ennuu, ngat'a bi mejénnú fa'as'ejinnu enna. <sup>38</sup> An xinña mé= xi yakutsejenna Na'enna, 'ba jun ña'an=ñu mé= xi bakuyanú na'ennu.

<sup>39</sup> Nchjabiu kitsingojo:

—Na'enni, kui= xi Abraham.

'Ba Jesús kitsure:

—Tsa jun xi ki'ndire Abraham, 'baru si'on jo kitsa'en Abraham. <sup>40</sup> Tunga nganda'e mejénnú sik'ennuu, ninga tsa texinya\_nuu en kjuakixi xi yakuyana Na'enchana. Niñajanni 'bi kitsa'en Abraham. <sup>41</sup> Jun= xi 'ba ño'on jo kitsa'en na'ennu.

'Ba nchjabiu kitsu:

—Jin bi ngajin kjuachajngi kitsin. Jngututu na'en tjinni, kui xi Na'enchana.

<sup>42</sup> 'Ba 'batsa'en Jesús kitsu nganire:

—Tsa Na'enchana xi na'ennu, nimején=ru\_nuu jun, ngat'a an jendiba=ña ña tijña Na'enchana 'ba nga'e tejña. Bi ngat'a tsa'an nga ja'aa. Kui

suba kitsikasenna. <sup>43</sup> Bi mankjinnu en xi tench-jaa, ngat'a bi ba'e'ndio nga fa'as'enjinu enna. <sup>44</sup> Chanayiu xi na'ennu 'ba kui tse'e\_ru. 'Ba jun mejénnú si'on jotsa'en mejénre kui. Xi 'ndani nga tuts'inre kitsik'en xuta. Bi basen kixiko xi kjuakixi, ngat'a tsajain ngajinre mé= xi kjuakixi. Kionga nchja en ndesu, jo kun kui 'ba=tsa'en nchja, ngat'a kui= xi ndesu 'ba bakuya en ndesu. <sup>45</sup> Tunga an texin=ña mé= xi kjuakixi, 'ba kui= kjua bi makjainninu. <sup>46</sup> ¿A tjin= ngajinnu xi kuan kuakutsejen nga tjinna je? Tunga tsa kjuakixi mé= xi texian, ¿ánñu bi makjainninu? <sup>47</sup> Xi Na'enchana tse'e, kui= xi basen ñojon en xi tse'e Na'enchana. Tunga bi Na'enchana tse'e\_ru. Kui= kjuañu bi mejénninu basen ñojon enre kui —kitsu Jesús.

<sup>48</sup> 'Ba xuta judío kitsu:

—Kjuakixi= mé= xi mixiijn, nga ji= ni jngu xuta tse'e Samaria 'ba nga tijñajinri isennixtjin xi bi nda.

<sup>49</sup> 'Ba 'batsa'en Jesús kitsingojore:

—Bi isennixtjin xi bi nda tijñajinna. Tusa 'bekuan Na'enna, tunga jun bi 'yakunnuu. <sup>50</sup> Bi kjuaje temangisjaa ngixkun xuta. Tunga tjin= xi tjimangisjai kjuajena, 'ba kui= xi tsa'en kjua. <sup>51</sup> Kjuakixi= xi xin\_nuu. Tsa tjin xi sik'etjusun enna, niñajanni kueya.

<sup>52</sup> 'Ba xuta judío kitsu ngani:

—Nganda'e 'ya=ni nga ji tijñajinri isennixtjin xi bi nda. Ngu Abraham ko nchja chinga profeta jesun. Tunga ji sji nga niñajanni kueya xuta xi sik'etjusun enri. <sup>53</sup> ¿A ngisa= 'ñu je ngisai ji nga ko mare Abraham xi xuta chingana xi k'en? 'Ba nde

jesun nchja chinga profeta ngayeje. ¿'Yá= tema\_ri yojori ji?

<sup>54</sup> 'Ba Jesús kitsingojo:

—Tsa tu an tajngu tetsjara kjuaje yojona, tumé chjire kjuajena. Tunga xi tibakutsejen kjuajena, kui= xi Na'enna, xi 'ba nde Na'en 'mi\_ru jun ngayeje. <sup>55</sup> Bi 'yaxkun jun kui, tunga an 'bexkun=ña. Tsa xin\_nuu nga bi 'bexkuān, 'ba=nde xuta ndesu kuán joni jun. Tunga 'bexkun=ña 'ba tetsik'etjusun=ña enre. <sup>56</sup> Tsja kuánre Abraham xi xuta chinganu nga tsabe nga kja'aq. Tsabe 'ba tsja kuánre.

<sup>57</sup> 'Ba xuta judío kitsure:

—Ninga kje yachutejín nu tjinri, ¿jótša'en tesji nga je kji'ye Abraham?

<sup>58</sup> 'Ba Jesús kitsingojo:

—Kjuakixi= xi texin\_nuu. Kionga kje tsinjín Abraham, ja'ba je tejñaq an.

<sup>59</sup> 'Ba 'batsa'en nchjabiu kiskjebe ndiojo, tuxi kue'enire ngat'a mejénre sik'en. Tunga Jesús tsik'ejña'mo 'ba 'etju ña ma ndetsinre ningu.

## 9

### *Jesús tsinda jngu xuta ka*

<sup>1</sup> Nga tifa'a Jesús, kio tsabe jngu xuta xi ka 'ndani nga kitsin. <sup>2</sup> 'Ba 'batsa'en xutare tsiningiyare:

—Maestru —kitsure—, ¿'yá xi tjinre je nga 'batsa'en ka kitsinni xutabi? ¿A kui? ¿Asa xichare?

<sup>3</sup> 'Ba Jesús kitsingojo:

—Ninga kui ninga xichare tjinre je. 'Ba=tsa'en kitsin tuxi xiani ngajinre mé= xi mare tsa'en Na'enchana. <sup>4</sup> Machjen= nga sik'etjusan xa xi tse'e

xi kitsikasenna kionga tsejen ngisaa. Ngat'a nga je kuajñu, tu'yá nde kuan sa'exa ngisani. <sup>5</sup> Yejerañu nga tejña nga'e ngasun'ndebi, an ña ndi'i xi tsitse-jenre xuta xi tse'e ngasun'ndebi.

<sup>6</sup> 'Ba kionga je 'ba kitsu, 'etia t'anangiu 'ba ko ndatiare 'endachi ndasiji, 'ba kitsikajun tuxkun xuta ko. <sup>7</sup> 'Ba kitsure:

—Tichunkjain nga'nde ña inya nanda xi Siloé 'mi. (Siloé, en xi tsunire: xi kjinikasen.)

'Ba xuta ko kikunkjan, 'ba kionga jendiba ngani, je nda matsejenre ya'a. <sup>8</sup> 'Ba xuta xi ndai ndaba ko xuta xi tsabe nga mi'a ton kitsure xinkjin:

—¿A bi tsa kui xutabi xi 'bejña'in nga mi'a ton?

<sup>9</sup> 'Ba yak'a kitsu:

—Jun, kui.

'Ba tjin xi kitsu:

—Bi kui, tunga 'ba=tsa'en matsejen joni kui.

'Ba xutabiu kitsure:

—An= ña.

<sup>10</sup> 'Ba 'batsa'en nchjabiu tsiningiyare:

—¿Jótsa'en kitju'ingini tuxkuin?

<sup>11</sup> 'Ba kui kitsingojore:

—Xuta xi Jesús 'mi ka'benda ndasiji 'ba kat-sikajun tuxkuaan 'ba 'bi katsuna: “Tichunkjain nga'nde ña inya nanda xi Siloé 'mi.” Kui kjuañu kijiña 'ba kionga je kakunkjaan, kamatsejenna ya'aniñu.

<sup>12</sup> 'Ba 'batsa'en nchjabiu tsiningiyare:

—¿Ñá tijña xutabiu nde?

—Bi 'biq —kitsu xutabiu.

<sup>13</sup> 'Ba 'batsa'en nchjabiu ngixkun xuta fariseo kiko xuta xi je kuatsejenre. <sup>14</sup> 'Ba nixtjin nga 'enda

ndasiji Jesús 'ba nga tsix'angi tuxkun xutabiu, nix-tjin nga nikja'aya= ngat'a xutu= nixtjinbiu. <sup>15</sup> Kui kjuañu xuta fariseo tsiningiyanire jót'sa'en kuatsejenre. 'Ba xutabiu kitsu:

—Ndasiji katsikajun tuxkuaan, 'ba kakunkjaan 'ba kamatsejenna.

<sup>16</sup> 'Ba 'batsa'en yak'a nchja fariseo kitsu:

—Bi Na'enchana kitsikasen xuta xi 'bi katsa'en, ngat'a bi bekun nixtjin nga nikja'aya.

'Ba tjin xi kitsu:

—¿Jót'sa'en jngu xuta xi tjinre je kuan sa'en kjuakun joni kibi?

'Ba 'batsa'en tsakjanya xuta fariseo ngat'are Jesús. <sup>17</sup> 'Ba 'batsa'en tsiningiya nganire xuta xi sa'e fa kuatsejenre:

—'Ba ji xi kitju'ingi tuxkuin, ¿jó sji ngat'are xutabiu? —kitsure.

'Ba kui kitsingojore:

—Jngu profeta kui.

<sup>18</sup> Tunga xuta judío bi kuakjainre tsa kui xutabiu xi ka kuán'in tsakaiñu, 'ba tsa kui xi je matsejen nganire. Kui kjuañu kinchjanire xichare <sup>19</sup> 'ba tsiningiyare:

—¿A kui ki'ndinu kibi xi 'mi\_ru nga ka nga kitsin? 'Ba ¿jót'sa'en nga je kuatsejenre nde?

<sup>20</sup> 'Ba xichare kitsingojore:

—'Ya=ní nga kui xi ki'ndini 'ba nga ka nga kitsin.

<sup>21</sup> Tunga bi 'yee jót'sa'en kuatsejen nganire, 'ba bi 'yee 'yá xi kakjex'angi tuxkun. Tusa kui ch-janingiya\_ru. Je chinga. Kuan kui kue'esubanu nijmi ngat'a tse'e.

<sup>22</sup> 'Bi kitsu xichare xutabiu ngat'a tsakjunke xuta judío. Ngat'a xuta judío ja'ba je 'endakokjua

xinkjin tsa tjin xi sikixiya nga Jesús= xi Cristo, kui= xi kjui'naxje ni'ya sinagoga. <sup>23</sup> Kui kjuañu xichare xutabiu kitsuni: “Chjaningiya\_ru. Je chinga.”

<sup>24</sup> 'Ba 'batsa'en xuta judío kinchja nganire xi majóni ndiya xuta xi je kuatejénre 'ba kitsure:

—Tikixiye nga Na'enchana xi tjinre kjuaje. Jín 'ya=ni nga kui xutabiu jngu xuta xi tjinre je.

<sup>25</sup> 'Ba xutabiu kitsingojo:

—Tsa jngu xuta xi tjinre je kui, bi 'biá. Tu kui sani xi 'biá, nga an xi ka'ian tsakaiñu, tunga nganda'e je matsejen nganina.

<sup>26</sup> 'Ba nchjabiu kitsu nganire:

—¿Jó katsikori? ¿Jótsa'en kakjex'angi tuxkuin?

<sup>27</sup> 'Ba kui kitsingojo:

—Je ye'e\_nuu nijmi, tunga bi tebatesinnuu. ¿Áññu mejénninu nga 'ba xin ngani\_nuu? ¿A mejénnú kuon xutare xutabiu ngayeje?

<sup>28</sup> 'Ba nchjabiu jatiko 'ba kitsure:

—Ji xi xutare xutabiu kuáin. Tunga jín xutare Moisés kuáin. <sup>29</sup> 'Ya=ní nga Moisés kinchja en xi Na'enchana kitsuyare, tunga bi 'yee ñá= jendibani xutabiu.

<sup>30</sup> 'Ba xutabiu kitsingojo:

—Ngu, tu 'ba= mana nga bi 'yo ñá jendibani xutabiu, tunga kiskje'ingi tuxkuaan an. <sup>31</sup> 'Yaña nga Na'enchana bi basen ñojonre xuta xi tjinre je. Tu kui sani xi bekun 'ba tsa'en mé= xi mejénre Na'enchana, kui= xi basen ñojonre. <sup>32</sup> Nisañajanni nu'yare tsa tjin xi kjex'angi tuxkun xuta xi ka 'ndani nga kitsin. <sup>33</sup> Tsa bi Na'enchana kitsikasen xutabiu, tumé kuan sa'en.

<sup>34</sup> 'Ba nchjabiu kitsure:

—Ji= xi ngajinre je kitsin. ¿A ji kuakuyanij?

'Ba ts'axje ni'ya sinagoga.

<sup>35</sup> 'Ba 'batsa'en Jesús kjint'e nga kji'naxje xutabiu, 'ba kionga kisatejin ngani 'bi kitsure:

—¿A makjainri ji ngat'are Ki'ndire Xuta xi'iun?

<sup>36</sup> 'Ba xutabiu kitsingojore:

—Na'en, ¿'yá= niñu, tuxi kuakjainnina ngat'are?

<sup>37</sup> 'Ba Jesús kitsure:

—Je= kji'ye. Kui= ña an xi techuba nijmikue.

<sup>38</sup> 'Ba 'batsa'en xutabiu tsakasenkunch'int'are Jesús 'ba kitsure:

—Makjainna, Na'en.

<sup>39</sup> 'Ba 'batsa'en Jesús kitsu:

—An ja'e=ña ngasun'ndebi tuxi kuanni kjua, 'ba tuxi kuatsejennire xi ka 'ba nga kuaka xi matsejenre.

<sup>40</sup> 'Ba yak'a xuta fariseo xi inyako Jesús kjint'e enbi 'ba tsiningiyare:

—¿A ko jin xi kai?

<sup>41</sup> 'Ba Jesús kitsingojore:

—Tsa jun xi ko, bi s'enu je. Tunga jun te'minuu nga matsejennu. Kui= kjuañu tjinninu je.

## 10

*Jesús bakuya jngu kjuakusun ngat'a tse'e xi tsikuenda chutsanga*

<sup>1</sup> 'Ba Jesús kitsure:

—Kjuakixi= xi texin\_nuu. Tu'yañu xi bi xuntjare nch'are chutsango kjua'as'en 'ba tusa xin kjua'as'enntjai, kui= xi chacheje xi mejénre kuko chutsango. <sup>2</sup> Tunga xi fa'as'en ña tijña xuntjo, kui xi tsikuenda chutsango. <sup>3</sup> Kui xi basen'nda

xuntjare nch'o kje'ire kionga be xi tsikuenda chutsanga. 'Ba chutsangare nt'e jndare, 'ba nga jngu jngu chutsangare ja'enre nchjanire 'ba 'betjuko ngandetsin nch'o. <sup>4</sup> 'Ba kionga je 'betjuko ngatsi'i chutsangare, 'ba 'batsa'en fititjunre, 'ba chutsango fitjenngi ngat'a be= jndare. <sup>5</sup> Tunga bi fitjenngi xuta xi bi bexkun. Tusa mangare, ngat'a bi be jndare xutabiu <sup>6</sup> —kitsu Jesús nga yakuya kjuakusunbi, tunga bi kuankjinre xuta jó tsunire.

<sup>7</sup> 'Ba 'batsa'en 'ba kitsu ngani Jesús:

—Kjuakixi= xi texin\_nuu. An= ña xuntja ña fa'as'en chutsango. <sup>8</sup> Ngatsi'i xi tjun ja'e nga ko mare an, kui= xi chacheje 'ba xi mejénre kuego chutsango. Tunga chutsango bi kjint'e jndare. <sup>9</sup> An= ña xi xuntjo. Xi ngat'ana kjua'as'en, kui= xi k'uangi. 'Ba xutabiu jo=ni chutsanga xi fa'as'en 'ba 'betju ngaya nch'o 'ba sakure ngijña xi kjine.

<sup>10</sup> 'Chachajo fa'e tuxi fikoni 'ba tsik'en 'ba tsikje chutsango. Tunga an ja'e=ña tuxi s'eni kjuabenichun 'ba tuxi 'nu tse s'eni. <sup>11</sup> An= ña xi nda tsikuenda chutsanga. 'Ba xi nda tsikuenda chutsanga, kui= xi tsja yojore ngat'are chutsangare. <sup>12</sup> Tunga xuta xi tu chu'nda ma, xi bi kui tse'e xo 'ba xi bi kui tse'e chutsango, kui= xi tsik'endu suba chutsango 'ba manga kionga be nga ndiba tjiundsejen. 'Ba tjiundsejen kjine chutsango 'ba tsitsojosun. <sup>13</sup> 'Ba 'batsa'en manga xuto ngat'a tu chu'nda ma 'ba bi kuendare chutsango.

<sup>14</sup> 'An= ña xi nda tsikuenda chutsanga. 'Ba 'be=ña xi tsa'an 'ba 'ba nde kui bena, <sup>15</sup> jotsa'en bena Na'enchana an 'ba jotsa'en 'biā an kui. 'Ba tsjana yojona ngat'are chutsango. <sup>16</sup> 'Ba

inya ngisana kja'e chutsanga xi bi nch'abi inya. 'Ba=nde tjinnere nga kjua'ekua kui ngayeje, 'ba kjuint'e jdana, 'ba tu jngu stin sani kuan 'ba jngu sani kuan xi sikuenda.

<sup>17</sup> 'Kui= kjuañu tsimejénna Na'enchana an, ngat'a tsjana yojona nga kueya, tuxi kjua'aya nganina. <sup>18</sup> Tu'yá kuan sik'enna. Tusa tsja tajngua yojona nga kueya. Tjin=na kjua'ñu nga tsjaa yojona, 'ba=nde tjinna kjua'ñu nga kjua'aya nganina ngajinre mik'en. 'Ba=tsa'en 'exana Na'enna — kitsu Jesús.

<sup>19</sup> 'Ba kionga xuta judío kjint'e enbi, nde tsakjanya ngani. <sup>20</sup> Nkjin xuta kitsu:

—Isennixtjin xi bi nda tijña ngajinre xutabiu 'ba ska=re. ¿Áñu tebasen ñojonni\_ru jun?

<sup>21</sup> 'Ba tjin ngisa xi kitsu:

—Bi 'batsa'en kuinchja xi tijñajinre isennixtjin xi bi nda. ¿A kuanre isennixtjin xi bi nda skjex'angi tuxkun xuta ka?

### *Xuta judío bi kuakjainre ngat'are Jesús*

<sup>22</sup> Nixtjinre nch'an 'ba naxinanda Jerusalén inya'baxje s'i xuta, nga inyatsikja'etsjenya nixtjin kionga kjinitsje ningu ngixkun Na'enchana. <sup>23</sup> 'Ba Jesús tsu'ba ña ma ndetsinre ningu nga'nde xi Ngini'yare Salomón 'mi. <sup>24</sup> 'Ba 'batsa'en xuta judío tsik'etsumandaire 'ba kitsure:

—¿Jó tjin nixtjin sisti ngisani? Tsa kjuakixi nga ji xi Cristo, 'ba t'inkixini nganda'e.

<sup>25</sup> 'Ba Jesús kitsingojore:

—Je 'ba kixin\_nuu, tunga bi kuakjainnu. Mé xi tetsa'aan ngat'are ja'enre Na'enna, ki=biu xi tibakutsejen ngat'ana. <sup>26</sup> Tunga bi makjainnu,

ngat'a bi chutsangana kuon jun. <sup>27</sup> Xi chutsangana nt'e= jndana, 'ba 'be=ña, 'ba ndetjenngina.

<sup>28</sup> An tsja\_rā kjuabenichun xi bi fet'a 'ba niñajanni chaja. 'Ba ni'yá kjua'ana ngaya ndsaā. <sup>29</sup> Na'enna= kitsjana chutsango 'ba ngisa= je ngisa kui nga ko mare tu'yañu. 'Ba ni'yá kuan kjua'are chutsanga xi tjindu ngaya ntsja. <sup>30</sup> Na'en ko an jngu ma sani.

<sup>31</sup> 'Ba 'batsa'en xuta judío kiskjebe ngani ndiojo, nga mejénre sik'en. <sup>32</sup> 'Ba Jesús kitsure:

—Ne nkjin xa xi nda je kitsa'aan ngajinnu, xa xi kitsjana Na'enna. ¿Ñáre ngajinre kui mejénnú k'uenuu ndiojo?

<sup>33</sup> 'Ba xuta judío kitsingojore:

—Bi ngat'are nga kjiñe'en xa xi nda k'ue\_rī ndiojo. Tu ngat'are nga bi te'yakuin Na'enchana. Ngat'a jī tu xuta ngasun'ndebe= kuáin, tunga te'naxjeni yojori joni Na'enchana.

<sup>34</sup> 'Ba Jesús kitsure:

—'Bi= tsa'en kua'indut'a kjuatexumanu ña kitsu Na'enchana: “Kixin\_nuu nga na'en kuon.”

<sup>35</sup> 'Yaña nga xi kua'indut'a enre Na'enchana bi ma miyunia, 'ba na'en kitsure Na'enchana xuta xi kika'ere enre. <sup>36</sup> Joni an, Na'enchana 'exana 'ba kitsikasenna ngasun'ndebe. Kui kjuañu, ¿jótsa'en te'minuu jun nga bi te'bekuan Na'enchana kionga texian nga an= ña Ki'ndire Na'enchana?

<sup>37</sup> Tsa bi tetsa'aan xa xi tse'e Na'enna, ngu bi ngatjamakjainnu ngat'a tsa'an. <sup>38</sup> Tunga tsa tetsa'aan xare, ninga bi ngatjamakjainnu ngat'ana, tunga ngatjamakjainnu ngat'are xo, tuxi xiañu 'ba kuankjinninu nga Na'enchana tijñajinna 'ba an tejñajin\_rā kui —kitsu Jesús.

<sup>39</sup> Kui kjuañu nchjabiu kuamején nganire nga suba'ñu, tunga Jesús 'etju kio.

<sup>40</sup> 'Ba 'batsa'en echu ngani xingunda ndaje Jordán 'ba kik'ejña nga'nde ña Juan yatenda titjun xuta. <sup>41</sup> Nkjin xuta ja'ekun Jesús kio 'ba kitsure xinkjin:

—Nijnguú kjuakun kitsa'en Juan, tunga kjuakixi= ngayéje mé= xi kitsu kui ngat'are xutabi.

<sup>42</sup> 'Ba nkjin xuta kuakjainre ngat'are Jesús nga'ndebiu.

## 11

### *Jesús tsikja'aya nganire Lázaro ngajinre mik'en*

<sup>1</sup> 'Ba jngu xuta xi Lázaro 'mi tji'me, xi Betania tse'e ña 'ba nde naxinandare María ko Marta xi ndichja mani. <sup>2</sup> Kui María xi 'estenjunre nanda xi ixi jen ndsaku Na'enna Jesús 'ba ndekuini ntsja ku kitsixijunkoni. Kui xi nts'e mani Lázaro xi tji'me.

<sup>3</sup> 'Ba 'batsa'en ngojó yanchjinbiu kitsikasen enre Jesús 'ba kitsure:

—Na'en, xi 'ñu tjori tji'me.

<sup>4</sup> 'Ba kionga Jesús kjint'e enbiu, kitsu:

—Bi sik'enkjinre chi'in xi kunre. Tusa chi'iun kuakutsejen kjuajere Na'enchana, 'ba 'batsa'en s'ejñatsejen kjuajere Ki'ndire Na'enchana.

<sup>5</sup> 'Ba ninga Jesús 'ñu tjore Marta ko ndichja 'ba ko Lázaro, <sup>6</sup> tunga kionga kjint'e nga Lázaro tji'me, tusa tsik'ejña ngisa ngijó nixtjin nga'nde ña tijña.

<sup>7</sup> 'Ba jaskan jako xutare 'ba kitsure:

—Tjin ngaña nangi Judea.

<sup>8</sup> Tunga xutare kitsure:

—Maestru, kje nda'éni nga xuta judío kuamejénre kitsik'enkoniri ndiojo. ¿Ánñu mejéniri k'uin ngani ngajaan?

<sup>9</sup> 'Ba Jesús kitsingoore:

—¿A bi tejó hora tjinre nga jngu nixtjin? Xi nga nixtjin tsu'ba, bi satengi, ngat'a tjibe= ndi'ire ngasun'ndebi. <sup>10</sup> Tunga xi ngajñu tsu'ba, kui= xi satengi ngat'a tsajainre ndi'ijín.

<sup>11</sup> Nga je 'ba kitsu Jesús, kitsu ngisa:

—Lázaro xi amiguna ña tikijñafe=, tunga kuit-sikja'a\_ra.

<sup>12</sup> 'Ba xutare kitsure:

—Na'en, tsa tikijñafe, stju nga'ñu nganire.

<sup>13</sup> Nga 'ba kitsu Jesús, ngat'are kjuabeyare Lázaro= kinchjani, tunga xutare kuankjin=re nga tu tikijñafe sani. <sup>14</sup> Kui kjuañu Jesús ye'ekixinire nijmi xutare 'ba kitsure:

—Je ka'me Lázaro. <sup>15</sup> 'Ba tsja mana nga bi kio tejña, ngat'a ngisa= nda ngat'anu, tuxi kuakjainninu. Tunga tjichan.

<sup>16</sup> 'Ba 'batsa'en Tomás xi xuta 'ñú 'mi kitsure xuta xi yak'a:

—Tjian ko ña, tuxi kueyakoña ngayeje.

<sup>17</sup> 'Ba kionga Jesús echu naxinanda Betania, kik'inre nga Lázaro je ñujun nixtjin tjinre nga kjiñaya tsju. <sup>18</sup> Betania tijña tiñare naxinanda Jerusalén, jánru kilómetro tjinre. <sup>19</sup> 'Ba nkjin xuta judío ja'ba je ja'ekun Marta ko María nga ja'etsjare kjua'ñu kakun ngat'are nts'e xi k'en. <sup>20</sup> 'Ba kionga Marta kjint'e nga Jesús je ndibatiña, 'batsa'en 'etju nga kikja'aya ndiya, tunga María tsik'ejña गया ni'yo. <sup>21</sup> 'Ba Marta kitsure Jesús:

—Na'en, tsa tojo nga'era teni, biru k'en nts'ia.  
 22 Tunga 'be=ña ninga tsa nganda'e xja'a\_ri  
 tumeñu Na'enchana, sjaari.

23 'Ba Jesús kitsure:

—Kjua'aya= nganire nts'é.

24 'Ba Marta kitsure:

—'Be=ña nga kjua'aya nganire kionga kjuet'a  
 nixtjin nga kjua'aya tsi'i nganire mik'en.

25 'Ba meni Jesús kitsure:

—An= xi tsikja'ayare mik'en 'ba an= xi tsjare  
 kjuabenichun xuta. Xi kuakjainre ngat'ana, ninga  
 tsa je k'en, s'e= nganire kjuabenichun. 26 'Ba  
 ngatsi'i xi tjindukun 'ba makjainre ngat'ana, bi  
 kueyakjin. ¿A mankjainri mé= xi texinra?

27 'Ba Marta kitsure:

—Jun, na'en. Makjainna nga ji= xi Cristo, xi  
 Ki'ndire Na'enchana xi tjinnere nga kjua'e nga-  
 sun'ndebi.

28 Nga je 'bi kitsu, kikinchat'axinre María xi  
 ndichja mani 'ba kitsure:

—Maestru je ja'e 'ba tinchjari.

29 'Ba kionga María kjint'e enbi, ta'a fani tsiset-  
 jen 'ba kikun ña seña Jesús, 30 ngat'a kje fa'as'enjin  
 Jesús ngajin naxinando. Tojo kio= seña ña kisate-  
 jin Marta. 31 'Ba kionga xuta judío xi tjinduko  
 गया ni'yo nga inyatsjare kjua'ñu kakun tsabe  
 nga María 'bajndsu 'bajndsu tsisetjen 'ba 'etju  
 ngandetsian, kitjenngi, ngat'a kitsikja'etsjen nga  
 kikji'nda ña tijña tsju.

32 'Ba kionga María echu ña seña Jesús,  
 tsakaskunch'int'are 'ba kitsure:

—Na'en, tsa tojo nga'era teni, biru k'en nts'ia.

<sup>33</sup> 'Ba kionga Jesús tsabe nga tikji'nda María 'ba nga inyakji'nda xuta judío xi tjenko, on kuánre kakun 'ba kuabare. <sup>34</sup> 'Ba tsiningiyare:

—¿Ñá=ñu kikjajño?

'Ba xuta kitsu:

—Ndechutsejen, na'en.

<sup>35</sup> 'Ba Jesús kiski'nda. <sup>36</sup> 'Ba xuta judío kitsure xinkjin:

—Chutsijon. ¡Á tsa'en tjo kitsa'enni!

<sup>37</sup> Tunga yak'a kitsu:

—Kui xutabi xi kiskjex'angi tuxkun jngu xuta ka, ¿a tumé kuán kitsa'enchí tuxi bi k'enni Lázaro?

<sup>38</sup> Nde 'nu on kuán nganire Jesús nga echu tsju xi jngu ngijo. 'Ba ko jngu ndiojo tjichjakoni xuntjare.

<sup>39</sup> 'Ba Jesús kitsu:

—Chja'axiun ndiojo.

'Ba Marta, ndichja xuta xi k'en, kitsure:

—Na'en, jeru ch'o jen, ngat'a je ñujun nixtjin tjinre nga k'en.

<sup>40</sup> 'Ba Jesús kitsu nganire:

—¿A bi 'ba kixinra: tsa kuakjainri, xiani kjua-jere Na'enchana?

<sup>41</sup> 'Ba 'batsa'en ja'axin ndiojo, 'ba Jesús kiskutse-jennk'a ngank'aa 'ba kitsu:

—Na'en, xik'uechjiri nga tebasen ñojonnaa.

<sup>42</sup> 'Be=ña nga basen ñojonntsjaínaa, tunga 'ba=kixian nga tu kjuanda tse'e xuta xi inya nga'e, tuxi kuakjainnre nga ji kjinikasenna.

<sup>43</sup> 'Ba kionga je 'ba kitsu, 'batsa'en 'ñu kinchja 'ba kitsu:

—¡Lázaro, t'etji kio!

<sup>44</sup> 'Ba xi je k'ion 'etju 'ba ko najñu tji'ñukoni ntsja ko ndsaku, 'ba nkjain ts'atjijunkoni kja'e najñu. 'Ba Jesús kitsure xuta xi inya kio:

—Chjundo 'ba ta'e'nde\_ru ngatji.

*Xutaxa foyare nga sik'en Jesús*

*Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2*

<sup>45</sup> 'Ba nkjin xuta judío xi ja'ekun María kuak-jainre ngat'are Jesús, ngat'a tsabe mé= xi kitsa'en kui. <sup>46</sup> Tunga tjin xi kikun xuta fariseo 'ba ye'ere nijmi mé= xi kitsa'en Jesús. <sup>47</sup> 'Ba 'batsa'en xi ngakure na'mi ko xuta fariseo kitsikjint'e nga kuañajan ngatsi'i xutaxo 'ba kitsure:

—¿Mé= xi si'an nde? Ngat'a je ne tse kjuakun titsa'en xutabiu. <sup>48</sup> Tsa janda kua'e'nde\_ra nga 'ba sa'en, ngatsi'i xuta kuakjainre ngat'a tse'e 'ba nchja xi tse'e Roma kjua'e= 'ba sikjekjua= nga'nde chikunna ko naxinandana.

<sup>49</sup> 'Ba jngu xi ngajinre nchjabiu xi Caifás 'mi, xi na'mi titjun kuán nubiu, kitsure:

—Tumé 'yo jun. <sup>50</sup> ¿A bi mankjinnu nga ngisa= nda tjin tsa jngu xuta kueyantjaire tu kjuanda tse'e ngatsi'i xuta, tuxi 'batsa'en bi xajani naxinandana?

<sup>51</sup> Tunga bi tu kuenda tse'e kinchja nga 'ba kitsu. Tusa kinchja enre Na'enchana joni jngu profeta. Ngat'a kui= xi na'mi titjun kuán nubiu, kionga 'ba kitsu nga Jesús xi kueyantjai tu kjuanda tse'e xuta judío. <sup>52</sup> 'Ba bi tu kjuanda tse'e xuta judío k'enntjai. Tusa 'ba nde k'en tu kjuanda tse'e ngatsi'i ki'ndire Na'enchana xi semasun, tuxi 'batsa'en kuañajanni 'ba jngu stin kuan sa. <sup>53</sup> 'Bamani, ka'nda kui nixtjinbiu xutaxo joyare nga sik'en Jesús.

<sup>54</sup> 'Ba kui kjuañu Jesús bi nde nda tsak'ajme masenni ngajinre xuta judío. Tusa kiji jngu naxinanda chi xi Efraín 'mi xi tijñat'a tiñare nga'nde kixi. 'Ba kio tsek'ejñako xutare.

<sup>55</sup> 'Ba kionga je tifechu tiña s'i pascua xi 'baxje xuta judío, ne nkjin xuta inya'betju nangire nga inyafi naxinanda Jerusalén, tuxi sitsjeni yojore ngixkun Na'enchana kionga kje fechujín nixtjinre s'iu. <sup>56</sup> 'Ba kio tsangisjai Jesús 'ba tsiningiyare xinkjin nga tsikinya ndetsinre ningu 'ba kitsure xinkjin:

—¿Jó mixun? ¿A kjua'e= xutabiu s'iu? ¿Asa bi kjua'e?

<sup>57</sup> 'Ba xi ngakure na'mi ko xuta fariseo 'exa nga tsa tjín xi be ñá tijña Jesús, ngate'e nijmi, tuxi kuan subani.

## 12

*Nanda xi ixi jen s'estenjunre Jesús*

*Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9*

<sup>1</sup> Kionga chaja ngisa jon nixtjin nga kjuechu s'i pascua, Jesús ja'e naxinanda Betania, ña ndaba Lázaro xi kitsikja'aya nganire ngajinre mik'en.

<sup>2</sup> Kio kis'enda xi chine tu ngat'are Jesús, 'ba Marta 'eya, 'ba Lázaro 'ba nde tsek'ejñajinre xuta xi tsik'endut'ako yamixa Jesús. <sup>3</sup> 'Ba 'batsa'en María ja'eko je mején masen litro nanda xi ixi jen xi nardo 'mi, xi 'ñu nda 'ba xi 'ñu chji, xi 'estenjun ndsaku Jesús 'ba ndekuini ntsja ku kitsixijunkoni. 'Ba niki ts'ajnda ngaya ni'yo ko jndare nandabiu.

<sup>4</sup> 'Ba 'batsa'en Judas Iscariote, jngu xi xutare Jesús xi jaskan singantsja, kitsu:

<sup>5</sup> —Tsa tusa ján sientu ton denario kisateñani nanda ixi jenbi, tuxi 'batsa'en kuan kuisekoni xuta nima tsakaiñu.

<sup>6</sup> Tunga nga 'ba kitsu bi kui kjua tsa nga fa'etsjenre xuta nima. Tu ngat'are tonbiu tit-sikja'etsjen, ngat'a kui= xi 'bejñatjo ton 'ba jngu chacheje kui xi kjebe ton xi 'bejñatjo 'ba tsitse'e.

<sup>7</sup> 'Ba Jesús kitsure:

—Bi ji b'echja'nde\_ri chjunbiu. Ngat'a ti'bejñatjo= nanda ixi jenbi tsakaiñu ka'nda nga s'eyanijian. <sup>8</sup> Ngat'a xuta nima ngantsjai k'uendujinnu, tunga an bi ngantsjai kuatejñajin\_nuu.

<sup>9</sup> 'Ba ne nkjin xuta judío kjint'e nga Jesús tijña naxinanda Betania 'ba kikun. Tunga bi tu Jesús kikun. 'Ba=nde kiji ngat'a mejénre skue Lázaro xi kjinikja'aya nganire ngajinre mik'en.

<sup>10</sup> 'Ba 'batsa'en xi ngakure na'mi kuañajan 'ba 'endako xinkjin nga 'ba nde sik'en Lázaro ngayeje.

<sup>11</sup> Ngat'a tu ngat'are Lázaro= ne nkjin xuta judío inyaminyat'axinre 'ba inyamakjainre ngat'are Jesús.

*Jesús fa'as'en naxinanda Jerusalén*

*Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40*

<sup>12</sup> Nga kuanyujun ñu nkjin xuta kjint'e nga 'ba nde Jesús kjua'e naxinanda Jerusalén, ngat'a nkjin mani xi ja'ek'axje s'i pascua. <sup>13</sup> 'Ba 'batsa'en tsate tjiare ya xkajen 'ba 'etju nga kikja'aya ndiya 'ba kiski'ndaya nga kitsu:

—¡Ngatjanichjire Na'enchana! ¡Ngatatsichikunta'en Na'enchana kui xi ndibani ngat'are ja'enre!

¡Ngatatsichikunta'en Na'enchana xi kuatexumare xuta xi tse'e Israel!

<sup>14</sup> 'Ba Jesús kisakure jngu chaburru 'ba tsik'ejñakjare, jotsa'en kua'indut'a enre Na'enchana:

<sup>15</sup> Bi kun xuta xi tse'e naxinanda Sión, ngat'a je ndiba reynu nga tijñasunre jngu ki'ndi burru.

<sup>16</sup> 'Ba nga 'ba kuán, bi kuankjinre xutare kibiu. Tunga jaskan, kionga Jesús yakutsejen kjuajere, kio= ja'etsjenre xutare nga enre Na'enchana 'ba=tsa'en kua'indut'a ngat'are kui 'ba nga 'ba kitsiko xutankjiun.

<sup>17</sup> 'Ba xuta xi inya kionga Jesús kinchjare Lázaro ngaya tsju nga kitsikja'aya nganire ngajinre mik'en, kui xi ye'e nijmi mé= xi tsabe.

<sup>18</sup> Kui= kjuañu 'ñu nkjin xuta 'etjuni nga kikja'aya ndiya Jesús, ngat'a kjint'e ngat'are kjuakunbiu xi kitsa'en. <sup>19</sup> 'Ba 'batsa'en xuta fariseo 'bi kitsure xinkjin:

—¿A te'yañu? Tumé kuan si'an. Chutsijon. Ngatsi'i xuta inyafitjenngi xutabiu.

### *Jesús tsuyatitjun nga kueya*

<sup>20</sup> 'Ba xutankjiun tjenjinre yak'a xuta griego xi 'ba nde ja'e naxinanda Jerusalén nga ja'etsichjire Na'enchana ngajinre s'iu. <sup>21</sup> Kui xi ja'ekun Felipe, xuta tse'e Betsaida, nga'nde xi tijña ngajinre nangi Galilea, 'ba kitsure:

—Na'en, mejénni nga xie Jesús.

<sup>22</sup> 'Ba 'batsa'en Felipe kike'ere nijmi Andrés, 'ba ngojó kike'e nganire nijmi Jesús. <sup>23</sup> 'Ba 'batsa'en Jesús kitsure:

—Je ja'e chuba nga s'ejñatsejen kjuajere Ki'ndire Xuta xi'iun. <sup>24</sup> Kjuakixi= xi texin\_nuu. Tsa xujma trigo bi k'uantjaiya nga s'eyanijin, janda s'ejña tajngu. Tunga tsa k'uantjaiya, kio= nga sja chan xi 'ñu tse. <sup>25</sup> Xi tjore yojore ngasun'ndebe, tusa sichaja. Tunga xi bi tjore yojore ngasun'ndebe, kui= xi tusa kjuat'atjo nga k'uejñakunntsai. <sup>26</sup> Tsa tjin xi mejénre sa'exat'ana, ngatjandetjenngina. 'Ba ña kuatejña, 'ba=nde kio k'uejña xi sa'exat'ana. 'Ba tsa tjin xi sa'exat'ana, Na'enchana xi nk'a k'uaxje xutabiu.

<sup>27</sup> 'Ne 'ñu tjimafore kakuñ nganda'e. ¿'Ba jó xian? ¿A xinnā: “Na'en, t'ejñat'axinna kjuanimabi nganda'e”? Junjun, ngat'a tu kui xa ja'eña. <sup>28</sup> Tusa takutsejen kjuajeri, Na'en —kitsu Jesús.

'Ba kio kjinu'yare jngu jnda ngank'aa xi kitsu:

—Je yakutsijian kjuajena 'ba nde kuakutsejen ngaña.

<sup>29</sup> 'Ba nga kjint'ere jndabiu xutankjiun, yak'a xi kio inyajin kitsu:

—Jngu cho'on janeya.

'Ba yak'a kitsu:

—Jngu ankje jako.

<sup>30</sup> 'Ba Jesús kitsure:

—Bi kjuanda tsa'an nga kjinu'yare jndabiu, tu kjuanda tsojon. <sup>31</sup> Nganda'e= nga je si'anre kjuasun'ndebe, 'ba nganda'e= kjui'naxje xi tibatexumare ngasun'ndebe. <sup>32</sup> 'Ba kionga xjunitjennk'ana ngasun t'anangiu, sa'aan nga kjuat'et'a tsi'ina xuta xi tjin ngasun'ndio.

<sup>33</sup> Nga 'ba kitsu ye'e= nijmi ngat'are jót'sa'en kueya. <sup>34</sup> 'Ba xutankjiun kitsu:

—Tunga 'ya=ni mé= xi kua'indut'a kjuatexumo, nga Cristo k'uejñakunnts'ai. ¿Jót'sa'en 'ba te'mini nga tjinnere nga chjunitjennk'a ngasun t'anangiu Ki'ndire Xuta xi'iun? ¿'Yá= xi Ki'ndire Xuta xi'iun?

<sup>35</sup> 'Ba Jesús kitsure:

—Tu ngichuba nixtjin k'uejñajin ngisanu ndi'u. Tetsumo yejerañu tijñajinnu ndi'u, tuxi bi kuajñuta'enninu. Ngat'a xi ña jñu tsu'ba bi be ñá fi. <sup>36</sup> Ngatjamakjainnu ngat'are ndi'u yejerañu tjin ngisanu, tuxi tse'e ndi'u kuanñu —kitsu Jesús, 'ba 'batsa'en 'etju 'ba tsik'ejña'more xutankjiun.

<sup>37</sup> 'Ba ninga tsa nkjin kjuakun kitsa'en Jesús ngixkun xutabiu, tunga bi kuakjainre ngat'are kui. <sup>38</sup> 'Ba kuán tuxi k'uetjusunni en xi kitsu xuta chinga profeta Isaías, ña 'bitsa'en kitsi'indu:

Na'en, ¿'yá= xi kuakjainre ngat'are en xi kjinukjuaj?

¿'Yá= xi kis'ejñatsejenre kjua'ñure Na'enchana?

<sup>39</sup> Kui kjuañu bi kuán kuakjainnre xuta, ngat'a 'ba nde tsa'en kitsi'indu Isaías enre Na'enchana:

<sup>40</sup> Na'enchana 'echja tuxkun xutabiu 'ba kitsitaja inimare,

tuxi bi skueni,

'ba tuxi bi kuankjinnire,

tsa chjen sik'antjaiya inimare, 'ba an sindaa.

<sup>41</sup> 'Ba kitsu Isaías ngat'a tsabe= kjuajere Jesús 'ba Ngat'are= kinchja.

<sup>42</sup> 'Ba nkjin= xuta kuakjainre ngat'are Jesús ka'nda xutaxa. Tunga bi kitsikixiya, ngat'a tsakjunke= xuta fariseo 'ba bi mejénre nga kjui'naxje ngaya ni'ya sinagoga. <sup>43</sup> 'Ba kitsa'en

ngat'a ngisa= 'ñu kuatsja ngisare nga s'ere kjuaje ngajinre xuta nga ko mare ngixkun Na'enchana.

<sup>44</sup> 'Ba 'ñu kinchja Jesús nga kitsu:

—Xi makjainre ngat'ana, bi tu ngat'a tsa'an makjainre. 'Ba=nde makjainre ngat'are xi kitsikasenna. <sup>45</sup> 'Ba xi ko xkun benina, 'ba=nde be xi kitsikasenna. <sup>46</sup> An= ña ndi'i xi ja'etsitsejenre xuta ngasun'ndebi, tuxi ngatsi'i xi kuakjainre ngat'ana bi k'uenduni ña jñu. <sup>47</sup> 'Ba tsa tjin xi kjuint'e en xi tenchjaa tunga bi sik'etjusun, bi an xi skanineje\_ra xutabiu. Ngat'a bi ja'ekanineje\_ra xuta ngasun'ndebi. Tusa ja'etsik'angia. <sup>48</sup> Tunga xi k'uejñat'axinna 'ba bi sik'etjusun en xi tenchjaa, tjin= xi sa'enre kjua xutabiu. En xi tenchjaa=, kui= xi sa'enre kjua xutabiu kionga kjuet'a nixtjin. <sup>49</sup> Ngat'a bi tu kuenda tsa'an tenchjaa. Tusa Na'en xi kitsikasenna, kui= xi 'exana mé= xi tjinnere nga xian 'ba kuakuyaa. <sup>50</sup> 'Ba 'be=ña nga kjuatexumare, kui= xi sjare kjuabenichun xi bi fet'a xuta. 'Bamani, jotsa'en kitsuna Na'enchana, 'ba=tsa'en tenchjaa.

## 13

### *Jesús banejun ndsaku xutare*

<sup>1</sup> 'Ba je mején nixtjinre s'i pascua 'ba Jesús be= nga je tifechu chuba nga k'uetjujin ngasun'ndebi nga kuaje ngani ña tijña Na'enchana. Kitsimejénntsai xuta xi kuakjainre ngat'a tse'e xi tjindu ngasun'ndebi, 'ba niki 'ñu= kitsimején.

<sup>2</sup> 'Ba Jesús tsakjen jñuko xutare, 'ba chanayiu ja'ba je kitsjare kjuafa'etsjen Judas Iscariote ki'ndire Simón nga kui xi singantsja Jesús. <sup>3</sup> 'Ba

Jesús be= nga Na'enchana kitsingantsja ngaya ntsja ngayéje xi tjin, 'ba be= nga jendibani ña tijña Na'enchana 'ba nga kio kuaje ngani. <sup>4</sup> 'Bamani, kionga inyakjen, Jesús tsisetjent'a yamixo 'ba ts'axje najñu nduju xi yaja 'ba kiskjebe jngu toalla 'ba 'ekja ndayare. <sup>5</sup> 'Ba kio 'eya nanda ngaya jngu nisu 'ba 'etuts'inre nga yanejun ndsaku xutare 'ba ko toalla xi 'ekja ndayare kitsixijunkoni.

<sup>6</sup> 'Ba 'batsa'en echu ña tsik'ejña Simón Pedro. 'Ba Pedro kitsure:

—Na'en, ¿a kuanejun=ni ndsaku?

<sup>7</sup> 'Ba Jesús kitsingojo:

—Nganda'e bi 'ye mé= xi tetsa'aan, tunga jaskan kuankjinri.

<sup>8</sup> 'Ba Pedro kitsu nganire:

—Niñajanni sja'ndia nga ji kuanejin ndsaku.

'Ba Jesús kitsingojo nganire:

—Tsa bi kuanejaan ndsakui, bi nde s'eniri nga'nde ngajinre xuta xi tsa'an.

<sup>9</sup> 'Ba Simón Pedro kitsure:

—Na'en, bi tu ndsaku banejin, tusa ko ndsaa 'ba ko nindakua ngayeje.

<sup>10</sup> 'Ba Jesús kitsure:

—Xi je kamindu tu ndsaku sani machjen nga kjuejun, ngat'a tsje ngayéje. 'Ba jun je tsjio, tunga bi ngatsi'u.

<sup>11</sup> Ngat'a be= 'yá= xi singantsja, kui= kjuañu 'ba kitsuni: “Bi tsjio ngatsi'u.”

<sup>12</sup> 'Ba kionga je kuánre nga yanejun ndsaku xutare, tsakaja ngani najñu ndujure 'ba tsik'ejñat'a ngani yamixo 'ba kitsu:

—¿A mankjinnu mé= xi kitsiko nuu? <sup>13</sup> Jun maestru ko na'en 'minuu. 'Ba kjuakixi= xi mixun,

ngat'a kui= ña. <sup>14</sup> 'Bamani, tsa an xi je yane-jun\_nuu ndsakú nga an xi maestrunu ko na'ennu, kui= kjuañu tjinnenire nga kuanejunñu ndsaku xingiu ngayeje. <sup>15</sup> Je 'ejña kusun\_nuu, tuxi 'ba si'anñu jo kitsiko\_nuu. <sup>16</sup> Kjuakixi= xi texin\_nuu. Nijnguú chu'nda ngisa je ngisa nga ko mare naire. 'Ba jngu xuta xi kis'exare bi ngisa je ngisa nga ko mare xi 'exare. <sup>17</sup> Je 'yo kibi. Kjuanda tsojon tsa sik'etjusun.

<sup>18</sup> 'Bi ngat'are ngatsi'u nga 'ba texian. 'Be=ñā 'yá xi kiskja'ajian. Tunga tuxi k'uetjusunnini enre Na'enchana ña 'batsa'en kua'indut'a: "Xi kjenkona, kui= xi je kuán xuta xi kuastikena." <sup>19</sup> Je tjen 'ba texin\_nuu yejerañu nga kje 'ba majín, tuxi kionga 'ba kuan kuakjainninu nga an xi tejña. <sup>20</sup> Kjuakixi= xi texin\_nuu. Xi skjebetjo xuta xi tsikasiañ, kui= xi skjebetjona an. 'Ba xi skjebetjona, kui= xi skjebetjo xi kitsikasenna.

### *Jesús tsu nga Judas singantsja*

*Mt. 26:20-25; Mr. 14:17-21; Lc. 22:21-23*

<sup>21</sup> Kionga Jesús je 'ba kitsu, 'ñu kuafore kakun 'ba kitsu nga kitsikixiya:

—Kjuakixi= xi texin\_nuu. Jngu ñu jun xi singantsjana.

<sup>22</sup> 'Ba 'batsa'en nga jngu jngu xutare kiskutsejen'a xinkjin, ngat'a bi be 'yá= xi titsure Jesús.

<sup>23</sup> 'Ba kio tijñat'a tiñare Jesús xutare xi 'ñu tjore, nga ñatjen tikjent'ako yamixo. <sup>24</sup> Kui kjuañu Simón Pedro 'ekunire nga kui skuiningiyare Jesús 'yá= xi titsure. <sup>25</sup> 'Ba 'batsa'en xutare 'ñu kitsitiñat'a ngisare Jesús 'ba kitsure:

—¿'Yá= niñu, na'en?

<sup>26</sup> 'Ba Jesús kitsingojore:

—Sika'nyichā niñuxtila 'ba kui xi sja\_rā, kui.

'Ba 'batsa'en kitsika'nyi niñuxtilo 'ba kitsjare Judas Iscariote, ki'ndire Simón. <sup>27</sup> 'Ba kionga Judas kika'ere niñuxtilo, ja'as'enjinre chanayiu. 'Ba Jesús kitsure Judas:

—Kitsa ti'en mé= xi si'en.

<sup>28</sup> Tunga nijnguú xi tjindut'a yamixo kuankjinre ánñu 'ba kitsunire. <sup>29</sup> Tjin= xi kitsikja'etsjen nga Jesús kitsure Judas nga tjinnere kuatse mé= xi machjen s'iu asa sjare ton xuta nima, ngat'a Judas 'bejñatjo ton. <sup>30</sup> 'Ba kionga kika'ere niñuxtilo Judas, ta'a fani 'etju ngandetsian. 'Ba kui chubabiu je jñu ya'a.

*Jesús tsu nga Pedro k'ue'mota'en*

*Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Lc. 22:31-34*

<sup>31</sup> 'Ba kionga je kiji Judas, Jesús kitsu:

—Nganda'e xiare kjuajere Ki'ndire Xuta xi'iun, 'ba=nde xiare kjuajere Na'enchana ngat'are Ki'ndiu. <sup>32</sup> Tsa 'yare kjuajere Na'enchana ngat'are Ki'ndiu, 'ba=nde tsa'en Na'enchana kuakutsejen kjuajere Ki'ndiu, 'ba je 'ba sa'en xati. <sup>33</sup> Jun ki'ndina, tojo kuatejñajin ngichi\_nuu. kuijnyisjainuu, tunga ña kjuia bi kuan kjuechu. 'Ba nde texin\_nuu nganda'e jo kixin\_rā xuta judío. <sup>34</sup> Jngu kjuatexuma xatse sja\_nuu: timijón xingiu. Jotsa'en tsimején\_nuu jun, 'ba=nde tsa'en timijon xingiu ngayeje. <sup>35</sup> 'Ba 'ba=tsa'en skue ngatsi'i xuta nga jun= ñu xi xutana, tsa simejénkaño xingiu.

<sup>36</sup> 'Ba Simón Pedro kitsure:

—¿Ñá=ñu k'uin, na'en?

'Ba Jesús kitsingojore:

—Bi kuan sjennginaa nganda'e ña kjuia, tunga jaskan sjennginaa.

<sup>37</sup> 'Ba Pedro kitsu ngani:

—Na'en, ¿ánñu bi kuan sjennginira nganda'e nde? Tjiingu kakuā nga kueyantjaira.

<sup>38</sup> 'Ba Jesús kitsingoore:

—¿A tjiingu kakuā nga kueyantjainaa? Kjuakixi= xi texinra. Je ján ndiya kike'mota'ennaa kionga kje kji'ndajín chaxicho.

## 14

### *Jesús tsu nga kuekun ngani Na'enchana*

<sup>1</sup> Jesús kitsu:

—Bi on ngatjamare kakún. Ngatjamakjainnu ngat'are Na'enchana 'ba 'ba nde ngatjamakjainnu ngat'ana. <sup>2</sup> Ndaba Na'enna ne nkjin nga'nde ña ma betsuba tjin. Tsa bira tjin, biru kixin\_nuu nga kjuik'enda\_nuu nga'nde. <sup>3</sup> 'Ba tsa kjuik'enda\_nuu nga'nde, 'ba=tsa'en kjua'ekja'a ngani\_nuu, tuxi 'ba nde kio kuetsubañu ña kuatejñaa. <sup>4</sup> 'Ba 'yañu ndiya xi fi ña kjuia.

<sup>5</sup> 'Ba Tomás kitsure:

—Na'en, bi 'yee ñá= te'mi. ¿Jótsa'en xianj ndiyo?

<sup>6</sup> 'Ba Jesús kitsure:

—An= ña ndiyo 'ba an= ña kjuakixiu ko kjuabenichun. Ni'yá ma fechu ña tijña Na'enchana tsa bi ngat'ana. <sup>7</sup> Tsa 'yaxkunnu, 'ba=nde xiakun Na'enna. 'Ba 'nda nganda'e je 'yaxkun, 'ba je kichutsejen'o.

<sup>8</sup> 'Ba Felipe kitsure:

—Na'en, takunij Na'enchana 'ba tu kuannini kibiu.

<sup>9</sup> 'Ba Jesús kitsure:

—Je nda'e tejñajin\_nuu 'ba tojo kje 'yaxkunjinnaa, Felipe. Xi tjibena, 'ba=nde tjibe Na'enchana. ¿Ánñu 'ba te'mininaa: “Takunij Na'enchana”? <sup>10</sup> ¿A bi makjainri nga an tejñajin\_ra Na'enchana 'ba Na'enchana tijñajinna? En xi texin\_nuu bi kuenda tsa'an tENCHJAA. Tusa Na'en xi tijñajinntsaina, kui= xi titsa'en xa xi tse'e. <sup>11</sup> Ngatjamakjainnu nga an tejñajin\_ra Na'enchana 'ba nga kui tijñajinna. 'Ba tsa tsajain, nisi tu ngat'are xa xi tetsa'aan ngatjamakjainnu.

<sup>12</sup> 'Kjuakixi= xi texin\_nuu. Xi kuakjainre ngat'ana, ndekui xa sa'enni joni xi tetsa'aan. 'Ba ngisa= ya'e ngisa xa xi sa'en xutabiu, ngat'a an tefi=ña ña tijña Na'enchana. <sup>13</sup> 'Ba ngayéje xi xjo'o ngat'are ja'enna sja\_nuu, tuxi s'ejñatsejenni kjuajere Na'enchana ngat'are Ki'ndiu. <sup>14</sup> Tsa tjin xi xjo'o ngat'are ja'enna, sja\_nuu.

### *Jesús tsu nga sikasen Isennixtjintsjere Na'enchana*

<sup>15</sup> 'Tsa nimejénnuu an, tik'etjusun kjuatexu-mana. <sup>16</sup> 'Ba an skui'a\_ra Na'enchana, 'ba kui sjanu ngijngu xi 'ba nde kuasekonu 'ba xi k'uejñajinntsajinu ngatsi'u. <sup>17</sup> Kui= xi Isennixtjintsjere Na'enchana xi kuakutsejen mé= xi kjuakixi. Xuta ngasun'ndebi bi kuan sakure, ngat'a bi be 'ba bi bexkun 'yá= ni kui. Tunga jun, je 'yaxkun 'yá= ni kui, ngat'a kui= xi tijñajinnu ngatsi'u 'ba jaskan k'uejñajinnu nga jngu jngu.

<sup>18</sup> 'Bi sik'endu suba\_nuu, kju'a'ekun ngani\_nuu. <sup>19</sup> 'Ba tu ngingutjun= ngisa tu je bi nde skuenina xuta ngasun'ndebi, tunga jun xianuu. Ngat'a tejñakunña, kui kjuañu 'ba nde kuetsubakunñu.

<sup>20</sup> Kui nixtjinbiu xio nga an tejñajin\_ṛa Na'enna 'ba jun tetsubajinnuṽ 'ba an tejñajin\_nuṽ. <sup>21</sup> Xi kjua'atjo kjuatexumana 'ba sik'etjusun, kui= xi tsimejénna. 'Ba xi tsimejénna, Na'enna 'ba=nde simején 'ba 'ba=nde simijían an 'ba kuakutsejen\_ṛa yojona.

<sup>22</sup> 'Ba 'batsa'en Judas (xi bi Judas Iscariote) kit-sure:

—Na'en, ʒjót'sa'en nga tu jin kuakutsejennij yo-jori 'ba bi xuta ngasun'ndio?

<sup>23</sup> 'Ba Jesús kitsingojore:

—Tsa tjin xi tsimejénna, sik'etjusun= enna. 'Ba Na'enna simején= xutabiu, 'ba Na'enna ko an kjua'echun=ni 'ba kuetsubako=ni. <sup>24</sup> Tunga xi bi tsimejénna, bi sik'etjusun enna. 'Ba en xi tenu'yo, bi tsa'an. Tse'e= Na'en xi kitsikasenna.

<sup>25</sup> 'Texin\_nuṽ kibi yejerañu tejñajin ngisa\_nuṽ.

<sup>26</sup> Tunga xi kuasekonu, Isennixtjintsjere Na'enchana xi kui sikasen ngat'are ja'enna, kui xi kuakuya yejenu 'ba sikja'etsjen yejenu xi texin\_nuṽ.

<sup>27</sup> 'Te'bejña\_nuṽ kjuaxiu. Kjuaxiuna tetsja\_nuṽ. Bi 'batsa'en tsjaa an jotsa'en tsja xuta ngasun'ndebi. Bi on ngatjamare kakún 'ba bi kun. <sup>28</sup> Je kjinu'yo nga 'ba kixin\_nuṽ nga kjuia 'ba nga kjua'ekun ngani\_nuṽ. Tsa kjuakixi nga nimejénnuṽ an, 'ba=nde tsja s'enu nga kjuia ña tijña Na'enchana, ngat'a ngisa= 'ñu je ngisa Na'enchana nga ko mare an. <sup>29</sup> 'Ba nganda'e je tjen 'ba texin\_nuṽ yejerañu kje 'ba majín, tuxi kuakjainninu kionga 'ba kuan.

<sup>30</sup> 'Bi nde tsé kjuakoni\_nuṽ, ngat'a je ndiba xi batexumare ngasun'ndebi. Kui bi tjinre kjua'ñu

tuxi kuatexumanina, <sup>31</sup> tunga tjinne=re nga 'ba kuan, tuxi skueni xuta ngasun'ndebi nga tsim-ijān Na'enchana 'ba nga tetsik'etjusaan jotsa'en kitsuna. Tisetjion 'ba tjian.

## 15

*Jesús 'bejña kjuakusun ngat'a tse'e na'ñu uva ko tjiare*

<sup>1</sup> 'An= ña tuts'in na'ñu uva xi kjuakixi, 'ba Na'enna= xuta xi tsikuenda. <sup>2</sup> 'Ba ngayéje tjia xi tjinna xi bi tsja tu, kui= xi batet'aa. 'Ba ngayéje tjia xi tsja tu, kui xi tsichunre 'ba tsitsje, tuxi ngisa sja ngisani tu. <sup>3</sup> 'Ba je tsjio jun ngat'are en xi texin\_nuu. <sup>4</sup> Tetsubajinnts Jainuu, 'ba an kuatejñajinntsjai\_nuu. Jngu tjia bi ma tsja tajngu tu tsa tsajainre tuts'in. 'Ba 'ba nde tsa'en jun bi kuo'o tu tsa bi kuetsubajinnts Jainuu.

<sup>5</sup> 'An= ña tuts'in na'ñu uva, 'ba jun= ñu tjiare. Xi tijñajinntsjaína 'ba tejñajinntsjai\_ra, kui= xi 'ñu tsja tu. Ngat'a tsa tsajainnuu an, tumé kuan si'on. <sup>6</sup> Xi bi k'uejñajinntsjaína, kui= xi xanikja'a 'ba xi joni tjia xi tit'are na'ñu uva. 'Ba s'enduku 'ba sikja'ajin ngajin ndi'u nga kueti.

<sup>7</sup> 'Tunga tsa kuetsubajinnts Jainuu 'ba tsa enna k'uejñajinntsjaínu, chjo'o tume xi mejénnú 'ba kua'e=nu. <sup>8</sup> Ki=bi xi kuakutsejen kjuajere Na'enna, tsa 'ñu kuo'o tu 'ba 'ba=tsa'en kuon xutana. <sup>9</sup> Jotsa'en tsimejénna an Na'enchana, 'ba=nde tsa'en tsimején\_nuu jun. Tetsubajinntsjo kjuanimejenna. <sup>10</sup> Tsa sik'etjusun kuatexumana, kuetsubajinntsjaínu kjuanimejenna, jotsa'en

tetsik'etjusaan kjuatexumare Na'enna 'ba teñajinntsjaa kjuanimejenre.

<sup>11</sup> 'Ba texin\_nuu, tuxi s'ejñajinninu kjuatsjana 'ba 'ba=tsa'en kuajngukjin kjuatsjanu. <sup>12</sup> Kui=bi xi kjuatexumana: Ngatimejénkaño xingiu jotsa'en tsimején\_nuu jun. <sup>13</sup> Tsajain kjuanimejen xi ngisa je ngisa nga ko mare kibi, tsa tjin xi kueyantjai amigure. <sup>14</sup> 'Ba jun= ñu amiguna tsa sik'etjusun kjuatexuma xi tetsja\_nuu. <sup>15</sup> Bi nde chu'nda xinni\_nuu, ngat'a chu'nda bi be mé= xi tsa'en naire. Tunga amiguna= texin\_nuu, ngat'a te'beñatsejen\_nuu ngayéje xi kitsuna Na'enna. <sup>16</sup> Bi jun kichja'ajinnuu. Tusa an ja'ajin\_nuu 'ba kitsja xa\_nuu nga kuangiun 'ba kuo'o tu, 'ba 'ña tsé xukjuare tunu. 'Ba 'batsa'en Na'enchana sjanu tumeñu xi xja'a\_ru ngat'are ja'enna. <sup>17</sup> 'Bi= tsa'en tebatexuma\_nuu: Timejénkaño xingiu.

### *Jesús tsu nga kuasticha xutare*

<sup>18</sup> 'Tsa kuastikenu xuta ngasun'ndebi, tikja'etsjion nga an tjun kuastikena. <sup>19</sup> Tsa tse'e\_ru ngasun'ndebi, simejénnu xuta ngasun'ndebi jotsa'en tsimején xinkjin. Tunga bi tse'e ngasun'ndio kuon, ngat'a an ja'ajin\_nuu ngajinre xuta ngasun'ndebi. Kui= kjuañu mastikeninu. <sup>20</sup> T'ejinkakún en xi kixin\_nuu, nga jngu chu'nda bi ngisa je ngisa nga ko mare naire. Tsa kitsjenngikena xuta ngasun'ndebi, 'ba=nde jun sjenngikenu. 'Ba tsa kitsik'etjusun enna, 'ba=nde sik'etjusun ennu. <sup>21</sup> 'Ba 'ba= sikonu xuta ngasun'ndebi ngat'a xutana= kuon 'ba ngat'a bi be 'yá= xi kitsikasenna.

<sup>22</sup> 'Tsa bi ja'ekjakua xutabiu, bi s'ere je. Tunga nganda'e bi nde tjinni jót'sa'en kuaseko yojore ngat'are je xi inyatsa'en. <sup>23</sup> Xi mastikenā, 'ba=nde mastike Na'enna. <sup>24</sup> Kitsa'aan ngajinre xutabiu xa xi kje ña'anjín. Tsa bi 'ba kitsa'aan, bi s'ere je. Tunga je tsabe 'ba kuastikenī Na'enna ko an. <sup>25</sup> 'Ba kuán tuxi k'uetjusunni mé= xi kua'indut'a kjuatexumare xutabiu, ña 'bi tsu: “Kuastikenā ninga nimé kitsa'aan xi kjen ndiya nga kuastikenā.”

<sup>26</sup> 'Tunga kjua'e= xi kuasekonu, xi sikasen\_nuu ngat'a tse'e Na'enchana. Kui xi Isennixtjintsjere Na'enchana xi kuakutsejen mé= xi kjuakixi 'ba xi ndibanire Na'enchana. Kui= xi sikixiya ngat'ana. <sup>27</sup> 'Ba 'ba=nde jun sikixiyo ngat'ana, ngat'a tetsubakonu ndani nga tuts'inre.

## 16

<sup>1</sup> 'Texinya\_nuu kibi, tuxi bi sichajañu kjua-makjainnu ngat'ana. <sup>2</sup> Ngat'a kjui'naxjenu ngajinre ni'ya sinagoga. 'Ba kjua'e= nixtjin kionga tu'yañu xi sik'ennu sikja'etsjen nga Na'enchana inyatsa'exat'are kionga 'ba sikonu. <sup>3</sup> 'Ba 'ba sikonu xuta ngat'a bi benj, ninga Na'enchana ninga an. <sup>4</sup> Texinya\_nuu kibi, tuxi kionga kjua'e nixtjinbiu, kjua'etsjenu nga 'ba kixin\_nuu.

*Jesús tsu mé= xi sa'en Isennixtjintsjere Na'enchana*

'Bi kixinya\_nuu kibi nga tuts'inre, ngat'a an tejñajin\_nuu. <sup>5</sup> Tunga nganda'e tefi=ñā ña tijña xi kitsikasenna, 'ba jun bi techjaniyanuu ñā kjuia. <sup>6</sup> Tusa 'ñu kjimabare inimanu ngat'a 'ba= texin\_nuu. <sup>7</sup> Tunga kjuakixi= mé= xi texin\_nuu.

Ngisa= ndani ngat'a tsojon nga kjuia. Ngat'a tsa bi kjuia, bi kjuia'e xi kuasekonu. Tunga tsa kjuia, sikasen\_nuu kui. <sup>8</sup> 'Ba kionga kui kjuia'e, k'uejñatsejenre xuta ngasun'ndebi 'yá= xi tjinre je 'ba mé= xi kjuakixi 'ba nga Na'enchana sa'enre kjuia. <sup>9</sup> S'ejñatsejen jere xuta, ngat'a bi makjainre ngat'ana. <sup>10</sup> 'Ba s'ejñatsejen mé= xi kjuakixi, ngat'a tefi=ñā ña tijña Na'enna 'ba bi nde xianinuu. <sup>11</sup> 'Ba s'ejñatsejen nga Na'enchana sa'enre kjuia, ngat'a je kitsa'enre kjuia xi batexumare ngasun'ndebi.

<sup>12</sup> 'Tjin= ngisana mé= xi xin\_nuu, tunga bi kuankjin yejenu nganda'e. <sup>13</sup> Tunga kionga kjuia'e Isennixtjintsje xi 'bejñatsejen mé= xi kjuakixi, sja ndiyānu, tuxi xiañu ngayéje xi kjuakixi. Ngat'a bi kuenda tse'e kuinchja, tusa kuinchja mé= xi kjuint'e. 'Ba kuetsuyanū mé= xi jaskan kuan. <sup>14</sup> Kui kuakutsejen kjuajena, ngat'a saku=re mé= xi tsa'an 'ba kuetsuyanū. <sup>15</sup> Ngayéje mé= xi tjinre Na'enchana, 'ba=nde tsa'an. Kui= kjuañu 'ba tex-inni\_nuu nga Isennixtjintsjio sakure ngayéje xi tsa'an 'ba kuetsuyanū. <sup>16</sup> Tu ngichuba ngisa bi nde xianinuu, 'ba ngichubachi ngani xia nganinuu.

*Kjuabare xutare Jesús kjuatsja kuan ngani*

<sup>17</sup> 'Ba 'batsa'en yak'a xutare tsiningiyare xinkjin:

—ǂó tsunire xi titsu: “Tu ngichuba ngisa bi nde xianinuu 'ba ngichubachi ngani xia nganinuu”? ǂ'Ba jó tsunire: “Ngat'a tefi=ñā ña tijña Na'enchana”? <sup>18</sup> 'Ba ǂó tsunire en xi tsu: “ngichuba ngisa”? Bi mankjinna mé= xi tifakona —kitsu.

<sup>19</sup> 'Ba Jesús tsabe nga xutare mejénre skuiningi-yare jó tsunire kibiú 'ba kitsure:

—¿A ngat'are mé= xi kixián, nga tu ngichuba ngisa bi nde xianinuú 'ba ngichubachi ngani xia nganinuú, a kui= xi techuba nijmini\_ru? <sup>20</sup> Kjuakixi= xi texin\_nuú. Xi'ndañu 'ba kuabanu, tunga xuta ngasun'ndebi kjuatsja s'ere. Ninga kuabanu, tunga kjuabanu kjuatsja kuan ngani. <sup>21</sup> Joni jngu chjun xi kue'e ki'ndi. S'ere kjuandusin, ngat'a je ja'e chubare. Tunga kionga je kitsin ki'ndiu, bi nde fa'etsjennire kjuanima xi kafa'axtiu, ngat'a tsja mare nga kitsin jngu ki'ndi ngasun'ndebi. <sup>22</sup> 'Ba nde tsa'en tjimandusinnu jun nganda'e ngayeje, tunga skue ngani\_nuú 'ba tsja s'e nganire inimanu. 'Ba tu'yá kuan kjua'anu kjuatsjanu.

<sup>23</sup> 'Ba kui nixtjinbiu nimé nde xjaningiyan-inuú. Kjuakixi= xi texin\_nuú. Na'enchana sjanu tumeñu xi xja'a\_ru ngat'are ja'enna. <sup>24</sup> Ka'nda nganda'e nisamé chjo'o ngat'are ja'enna. Tunga nganda'e chjo'o 'ba sakunu, tuxi kuaajngukjinni kjuatsjanu.

<sup>25</sup> 'Je 'ba kixin\_nuú enbi ko kjuakusun, tunga kjua'e= nixtjin kionga bi nde k'uejña ngisani\_nuú kjuakusun. Tusa xinyakixi kixi\_nuú ngat'are Na'enchana. <sup>26</sup> Kui nixtjinbiu xjo'o mé= xi mejénnú ngat'are ja'enna, 'ba bi machjen tsa an skui'antjai\_nuú ngixkun Na'enchana. <sup>27</sup> Ngu kui 'ba=nde tsimejénnu jun ngayeje, ngat'a nimejénnu an 'ba makjainnu nga jendibaña ña tijña Na'enchana. <sup>28</sup> Jendiba=ña ña tijña Na'enchana 'ba ja'aa ngasun'ndebi. Sik'ejña

ngañaa ngasun'ndebi 'ba kjuikun ngañaa Na'enchana —kitsu Jesús.

<sup>29</sup> 'Ba xutare kitsu:

—Nganda'e techuko kixi kixinij 'ba bi te'bejñanij kjuakusun. <sup>30</sup> 'Ba nganda'e tjimankjin=nj nga 'yani ngayéje xi tjin, 'ba nga bi machjen tsa tjin xi skuiningiyari. Kui= kjuañu makjainninj nga jendibai ña tijña Na'enchana.

<sup>31</sup> 'Ba Jesús kitsingojore:

—¿A makjainnu nganda'e nde? <sup>32</sup> Tunga kju'a=e chuba 'ba je= ja'e chubabiu nganda'e kionga sitsojosun yojonu nga jngu jngu. 'Ba kuangiun ña jendibañu 'ba sik'ejña tajngunu. Tunga bi tejña tajngua, ngat'a Na'enchana tijñakona. <sup>33</sup> Je kixin\_nuu kibi, tuxi ngat'ana s'eninu kjuaxiu. Nga'e ngasun'ndebi kjuanima kuitjxtiu, tunga ti'ñu kakún ngat'a an je= kitsa'en\_ra ngasun'ndebi.

## 17

### *Jesús fako Na'enchana ngat'are xutare*

<sup>1</sup> Kionga je 'ba kitsu Jesús, kiskutsejen ngank'aa 'ba kitsure Na'enchana:

—Na'en, je= ja'e chuba. Takui kjuajere Ki'ndiri, tuxi 'ba nde Ki'ndiri kuakuni kjuajeri. <sup>2</sup> Ngat'a kika'exa\_ri nga kuatexumare ngatsi'i xuta, tuxi s'enire kjuabenichun xi bi fet'a ngatsi'i xi ji kika'e\_ri. <sup>3</sup> 'Ba nga xuta s'ere kjuabenichun xi bi fet'a, kui= nga skueri nga ji= xi Na'en jngututu xi kjuakixi 'ba nga skue Jesucristo xi ji kjinikasen.

<sup>4</sup> Je= yakutsijaan kjuajeri ngasun'ndebi nga kit-sijngua xa xi kika'ena. <sup>5</sup> 'Ba nganda'e Na'en,

ta'enaḡ ndekuini kjuaje ngixkuin, kjuaje xi ja'ba tjinnaḡ kionga kje majín ngasun'ndebe.

<sup>6</sup> 'Xuta xi kika'enaḡ xi tjin ngasun'ndebe je 'ejñatsejen\_ra 'yá= nì ji. Tsiji xutabiu 'ba kika'e=naḡ, 'ba kitsik'etjusun= enri. <sup>7</sup> 'Ba nganda'e be= nga ngayéje xi kika'enaḡ kio= ndibani ña teni. <sup>8</sup> Ngat'a en xi kika'enaḡ, kui= xi kixinya\_ra xutabiu, 'ba kiskjebetjo 'ba kuankjinre nga kjuakixi kio jendibañaḡ ña teni. 'Ba makjainre nga ji kjinikasennaḡ.

<sup>9</sup> 'Te'bets'araḡ ngat'are kui 'ba bi ngat'are xuta ngasun'ndebe. Te'bets'araḡ ngat'are xuta xi kika'enaḡ, ngat'a tsiji. <sup>10</sup> Ngatsi'i xi tsa'an, 'ba=nde tsiji. 'Ba xi tsiji, 'ba=nde tsa'an. 'Ba kjuajenaḡ tjimatsejen ngajinre xutabiu.

<sup>11</sup> 'Bi nde kuatejña ngisañaḡ ngasun'ndebe, tunga kui janda= k'uendu ngasun'ndebe, 'ba an kjuiaḡ ña teni. 'Ba ji Na'en xi tsje, tikuendai xutabiu ko kjua'ñure ja'enri, ja'en xi kika'enaḡ, tuxi jngu kuanni joni ña. <sup>12</sup> Kionga tsakatejñaḡ ngajinre xutabiu ngasun'ndebe, kitsikuenda=ñaḡ ko kjua'ñure ja'en xi kika'enaḡ 'ba kiskutsejen\_ra, 'ba ni'yá kichaja. Tu kui sani xi je 'batjinni nga xaja, kui= xi kichaja, tuxi k'uetjusunni mé= xi kua'indut'a enri.

<sup>13</sup> 'Tunga nganda'e tefi=ñaḡ ña teni. 'Ba texin=ñaḡ kibi yejerañu tejña ngisaḡ ngasun'ndebe, tuxi kjuatsjanaḡ s'ejñajinkjinni inimare xutabiu. <sup>14</sup> An je= kixinya\_ra enri, 'ba xuta ngasun'ndebe kuastike=, ngat'a bi ngasun'ndebe tse'e jotsa'en bi ngasun'ndebe tsa'an. <sup>15</sup> Bi temi'araḡ nga kjui'naxjejin ngasun'ndebe, tusa 'naxjet'axin\_ri xi ch'okun.

<sup>16</sup> Xutabiu bi ngasun'ndebi tse'e, jotsa'en bi ngasun'ndebi tsa'an. <sup>17</sup> Tik'endutsje xutabiu, tuxi kuan sa'enni xa xi tsiji. Enri kjuakixi=. <sup>18</sup> Jotsa'en kjinikasennaa ngasun'ndebi, 'ba=nde tsa'en tet-sikasia<sub>n</sub> xutabiu ngasun'ndebi. <sup>19</sup> 'Ba te'bejñatsjia yojona nga sa'aan xa xi tsiji tu kjuanda tse'e xutabiu, tuxi ko kui 'ba nde s'endutsjeni ngajinre mé= xi kjuakixi nga sa'en xa xi tsiji.

<sup>20</sup> 'Ba bi tu ngat'are xutabiu te'bets'ara. 'Ba=nde te'bets'ara ngat'are xi kuakjainre ngat'ana kionga kjuint'e en xi kuetsu xutabiu, <sup>21</sup> tuxi jngu kuani ngatsi'i. Jotsa'en tenijinnaa 'ba an tejñajinra, Na'en, 'ba nde tsa'en jngu ngatjamajinna xutabiu, tuxi kuakjainnire xuta ngasun'ndebi nga ji kjinikasennaa. <sup>22</sup> 'Ba je=kitsja<sub>ra</sub> kjuaje xi kika'ena<sub>a</sub>, tuxi jngu kuani jotsa'en jngu maña. <sup>23</sup> An tejñajin<sub>ra</sub> 'ba ji tenijinnaa, tuxi 'ba tsa'en jngu kuankjinni, 'ba 'batsa'en xuta ngasun'ndebi skue nga ji kjinikasennaa 'ba nga nimején xutabiu jotsa'en nimejénnaa an.

<sup>24</sup> 'Ji Na'en, mejénna nga k'uendukona xuta xi kika'ena<sub>a</sub> ña kuatejñaa, tuxi skueni kjuajena, kjuaje xi kika'ena<sub>a</sub>, ngat'a kjinimején=naa kionga kje majín ngasun'ndebi. <sup>25</sup> Ji Na'en xi tjnri kjuakixi, xuta ngasun'ndebi bi beri. Tunga an 'bera, 'ba xutabiu be= nga ji kjinikasennaa. <sup>26</sup> 'Ba je 'ejñatsejen<sub>ra</sub> xutabiu 'yá= ni ji 'ba janda=k'uejñatsejen ngisa<sub>ra</sub>, tuxi simejénni xi yak'a jotsa'en nimejénnaa 'ba tuxi an kuatejñajinni<sub>ra</sub>.

*Jesús ja'enduba**Mt. 26:47-58; Mr. 14:43-50, 53-54; Lc. 22:47-54*

<sup>1</sup> Kionga Jesús je 'ba kitsure Na'enchana, kiko xutare 'ba ja'aixiu xingunda xanga Cedrón, 'ba ja'as'en jngu nga'nde ña tjintje ya xi ma chine ture.

<sup>2</sup> 'Ba Judas xi singantsja 'ba nde be nga'ndebiu, ngat'a Jesús nkjin ndiya kuañajanko xutare kio.

<sup>3</sup> Kui kjuañu Judas ja'eko yak'ani chasoldadu ko nchja xi tsikuenda ningu xi kitsikasen xi ngakure na'mi ko xuta fariseo xi ja'e nga ya'a ndi'i xi tsikjen asemi ko ndi'i xi s'ekuya 'ba ko kicha. <sup>4</sup> Tunga Jesús je be ngayéje xi kuanre 'ba kint'e nchjabiu 'ba kitsure:

—¿'Yá= xi temijnyisjo?

<sup>5</sup> 'Ba nchjabiu kitsingojore:

—Jesús xi Nazaret tse'e.

'Ba Jesús kitsure:

—Kui= ña an.

'Ba nde kio señañinre nchjabiu Judas xi titsingantsja. <sup>6</sup> 'Ba kionga je 'ba kitsu Jesús: “Kui= ña an”, nchjabiu kiji ngastun 'ba tsixu t'anangiu. <sup>7</sup> 'Ba 'batsa'en Jesús tsiningiya nganire:

—¿'Yá= xi temijnyisjo?

'Ba nchjabiu kitsu:

—Jesús xi Nazaret tse'e.

<sup>8</sup> 'Ba Jesús kitsu nganire:

—Je 'ba kixin nuu nga kui= ña an. Tsa an xi temijnyisjainuu, ta'e'ndio nga ngatafi nchjabiu.

<sup>9</sup> 'Ba kuán tuxi k'uetjusunni en xi kinchja Jesús nga jako Na'enchana, kionga 'ba kitsu: “Na'en, xuta xi kika'enaá, ni'yá kichaja.” <sup>10</sup> 'Ba 'batsa'en Simón Pedro ts'axje kicha xi kjit'are 'ba tsatet'a

ñojon kixi xuta xi Malco 'mi, xi chu'ndare na'mi titjun. <sup>11</sup> 'Ba Jesús kitsure Pedro:

—Tjaya ngani kichari tjiuxinre. Tsa Na'enchana titsjana kjuanimabi, ¿a bi tjinnere nga kjua'axtia?

<sup>12</sup> 'Ba 'batsa'en chasoldadu ko xi ngakure 'ba ko nchja xi tsikuenda ningu kitsuba Jesús 'ba 'et'a'ñu. <sup>13</sup> 'Ba ndaba Anás titjun kiko, ngat'a kui xi na'enchi'yare Caifás xi na'mi titjun kuán nubiu.

<sup>14</sup> 'Ba kui Caifás xi inya'a xuta judío nga ngisa= nda tjin tsa jngu xuta kueyantjaire tu kjuanda tse'e ngatsi'i xuta.

*Pedro b'e'mota'en ngat'are Jesús*

*Mt. 26:59-66, 69-75; Mr. 14:55-64, 66-72; Lc. 22:55-62, 66-71*

<sup>15</sup> Simón Pedro ko ngijngu xutare Jesús kitjenngi. 'Ba ngat'a xutare Jesús xi ngijngu bexkun na'mi titjun kui ja'as'enko Jesús ngandetsin ndaba na'mi titjun. <sup>16</sup> Tunga Pedro tsakasen ngandetsian ña tijña xuntjo. Kui kjuañu xutare Jesús xi bexkun na'mi titjun 'etjuni 'ba jako na xi titsikuenda xuntjo 'ba kitsikja'as'en Pedro. <sup>17</sup> 'Ba 'batsa'en na xi titsikuenda xuntjo tsiningiyare Pedro:

—¿A bi ko ji xi 'ba nde xutare chingabiu kuáin?

'Ba Pedro kitsu:

—Bi an.

<sup>18</sup> 'Ba nch'an kuán kui nixtjinbiu. Kui kjuañu chu'nda ko nchja xi tsikuenda ningu inyatsi'isunire yojore t'a ndi'i xi 'etse, 'ba Pedro 'ba nde s'ejñajinre nga titsi'isure yojore.

<sup>19</sup> 'Ba na'mi titjun tsiningiyare Jesús ngat'are xutare 'ba ngat'are mé= xi bakuya. <sup>20</sup> 'Ba Jesús kitsingojore:

—Kinchjatsejen=ña ngixkun ngatsi'i xuta ngasun'ndio. Ngantsjai yakuya ni'ya sinagoga ko ndetsinre ningu, ña mañajan ngatsi'i xuta judío. 'Ba nimé kinchja'maa. <sup>21</sup> ¿Ánñu an techjangingiyaninaa? Chjangingiya\_ri xuta xi kjint'e mé= xi kinchjaa. Kui xi be= mé= xi kinchjaa.

<sup>22</sup> Kionga je 'ba kitsu Jesús jngu xuta xi tsikuenda ningu tso'ot'are 'ba kitsure:

—¿Ánñu 'batsa'en teningojoni\_ri na'mi titjun?

<sup>23</sup> 'Ba Jesús kitsingojore:

—Tsa ch'o kixian, 'ba t'innaa ñäre en ch'otsu xi kinchjaa. Tunga tsa 'batjin mé= xi kixian, ¿ánñu michut'aninaa?

<sup>24</sup> 'Ba 'batsa'en Anás tji'ñure Jesús nga kit-sikasenre Caifás xi na'mi titjun.

<sup>25</sup> Yejerañu Simón Pedro tsakasen ngisa nga titsi'isure yojore t'a ndi'u. 'Ba 'batsa'en kich-jangingiya nganire:

—¿A bi ko ji xi 'ba nde jngu xutare xutabiu kuáin?

'Ba Pedro 'e'mota'en yojore 'ba kitsu:

—Bi an.

<sup>26</sup> 'Ba jngu chu'ndare na'mi titjun xi xinkjin mani xuta xi Pedro tsatet'a ñojon 'ba nde tsiningi-yare:

—¿A bi ko ji tesenkue xutabiu nga tsa'bera nga-jaan, ña tjintje ya?

<sup>27</sup> Tunga Pedro 'e'mota'en ngani. 'Ba ndekuini chubabiu kiski'nda jngu chaxicha.

*Jesús ña'anre kjua ngixkun Pilato*

*Mt. 27:1-2, 11-31; Mr. 15:1-20; Lc. 23:1-5, 13-25*

<sup>28</sup> 'Ba 'batsa'en nchjabiu 'etjuko Jesús ndaba Caifás nga kiko ni'ya pretorio, ndaba ña tsa'en

kjua xuta titjun Roma. 'Ba je tjis'e isen. 'Ba nchjabiu bi ja'as'en ni'ya pretorio, ngat'a tsa kjua'as'en jngu ni'ya xi bi tse'e xuta judío, tsu nga bi nde tsjeni ngixkun Na'enchana 'ba bi nde ma kjineni xichine s'i pascua. <sup>29</sup> Kui kjuañu Pilato 'etjuni ngandetsian nga ja'ekjako 'ba kitsure:

—¿Mé= kjua tefangiñu xutabi?

<sup>30</sup> 'Ba nchjabiu kitsingojo:

—Tsa bi xuta ch'okun kibi, bi ji singatsjari.

<sup>31</sup> 'Ba kio Pilato kitsure:

—Tusa tangiko 'ba ti'an\_ru kjua jotsa'en tijña kjuatexumanu.

'Ba xuta judío kitsu:

—Bi tixa'ndenj tsa sik'en xuta.

<sup>32</sup> 'Ba 'batsa'en 'etjusun en xi kinchja Jesús nga kitsuyatitjun jotsa'en kueya. <sup>33</sup> 'Ba 'batsa'en Pilato ja'as'en ngani ni'ya pretorio 'ba kinchjare Jesús 'ba kitsure:

—¿A ji= ni reyre xuta judío?

<sup>34</sup> 'Ba Jesús kitsingojo:

—¿A kjuafa'etsjenri ndibanire nga techjaningiyanaa? ¿Asa tu kui= kjua nga tjin xi ye'eri nijmi ngat'ana?

<sup>35</sup> 'Ba Pilato kitsingojo:

—¿A xuta judío kuáan an? Naxinandari ko xi ngakure na'mi kitsingantsjari ngat'ana. ¿Mé= xi kjiñe'en?

<sup>36</sup> 'Ba Jesús kitsingojo nganire:

—Bi nga'e ngasun'ndebi ña batexumaa. Tsa ngasun'ndebi ña batexumaa, ¿a bi sikjanntjaina xuta xi inyatsa'exat'ana, tuxi bi kuangantsjaña ngat'are xuta judío? Tunga bi nga'e ña batexumaa.

<sup>37</sup> 'Ba 'batsa'en Pilato kitsure:

—¿A rey= ni tsu'ba?

'Ba Jesús kitsingojore:

—Ji xi 'ba tesji nga rey= ña an. Kui= kjuua kitsinña 'ba kui= kjuua ja'eña ngasun'ndebi, tuxi xinyakixiña ngat'are mé= xi kjuakixi. 'Ba ngatsi'i xi tsimején kjuakixi nt'e=na.

<sup>38</sup> 'Ba Pilato kitsu nganire:

—¿Mé= xi kjuakixi?

'Ba kionga je 'ba kitsu, 'etju nga kikjako ngani xuta judío 'ba kitsure:

—Tumé je tisakuna ngat'are xutabiu. <sup>39</sup> Tunga jun je 'batsa'en nganu, nga tsindaá jngu xuta nduya xi chjo'o nga s'i pascua. ¿A mejénú nga sindaa reyre xuta judío?

<sup>40</sup> 'Ba 'batsa'en nchjabiu kiski'ndaya:

—¡Bi kui xutabiu! ¡Tusá Barrabás!

'Ba Barrabás, jngu chacheje kui.

## 19

<sup>1</sup> 'Ba 'batsa'en Pilato 'exa nga s'ere Jesús. <sup>2</sup> 'Ba chasoldadu kitsinda jngu corona na'ya 'ba 'esun nindaku, 'ba kitsikaja jngu najñu nduju kuán joni xi baja rey. <sup>3</sup> 'Ba 'batsa'en inyatsitiñat'are 'ba inyatsure:

—¡Te'ndari, reyre xuta judío!

'Ba inyamo'ot'a tsare.

<sup>4</sup> 'Ba 'batsa'en Pilato 'etju ngani ngandetsian 'ba kitsure nchjabiu:

—Nga'e k'uaxje\_nuu xutabiu, tuxi xiañu nga tumé je tisakuna ngat'are kui.

<sup>5</sup> 'Ba 'batsa'en Jesús 'etju ngandetsian nga tji'sunre corona xi na'ya 'ba yaja najñu nduju kuon. 'Ba Pilato kitsu:

—¡Nga'e seña xutabiu!

<sup>6</sup> 'Ba kionga xi ngakure na'mi ko nchja xi tsikuenda ningu tsabe Jesús, kiski'ndaya:

—¡Tjat'ai kru xutabiu! ¡Tjat'ai kru kui!

'Ba Pilato kitsure:

—Tusa jun tangiko 'ba tet'o kru, ngat'a an tumé je tisakunā ngat'are kui.

<sup>7</sup> 'Ba xuta judío kitsu ngani:

—Tjin=ni kjuatexuma, 'ba jotsa'en tijnā kjuatexumani 'ba=tsa'en tjinnere nga kueya xutabi, ngat'a Ki'ndire Na'enchana titsa'en yojore.

<sup>8</sup> Kionga Pilato kjint'e kibiú, ngisa 'ñu kitsakjun.

<sup>9</sup> 'Ba 'batsa'en ja'as'en ngani ni'ya pretorio 'ba kitsure Jesús:

—¿Ñá=ñu tsiji?

Tunga Jesús bi kitsingojo.

<sup>10</sup> 'Ba 'batsa'en Pilato kitsu nganire:

—¿A bi xukonaa? ¿A bi 'ye nga kuanna kuet'ara kru asa sik'ejñandaira?

<sup>11</sup> 'Ba Jesús kitsingojo:

—Nime ma ñe'en ngat'ana tsa bi Na'enchana kitsja'nderi. Kui kjuañu, xi kitsingantsjana ngat'ari ngisa= 'ñu tse je tjinre nga ko mare ji.

<sup>12</sup> Tsaka'anire chubabiu Pilato 'etuts'inre nga tsangisjai ndiya jotsa'en kuan sik'ejñandai Jesús. Tunga xuta judío kiski'ndaya:

—¡Tsa sik'ejñandai xutabiu, bi nda teñe'en ngxikun xuta titjun César! ¡Xi rey tsa'en tajngu yojore, kui= xi stike xuta titjun César!

<sup>13</sup> 'Ba kionga Pilato kjint'e enbi, 'batsa'en ts'axje Jesús ngandetsian 'ba tsik'ejña nga'nde ña tsa'en kjuá, nga'nde xi “Ña kjiya ndiojo” 'mi, xi Gabata

'mi nga en hebreo. <sup>14</sup> 'Ba nixtjinbiu je inya'benda xuta mé= xi machjen s'i pascua, ngat'a je tifechu tiña s'iu. Jeru mején nyusen ya'a. 'Ba Pilato kitsure xuta judío:

—¡Nga'e seña reynu!

<sup>15</sup> 'Ba nchjabiu kiski'ndaya:

—¡Tji'naxje xutabiu! ¡Tji'naxje! ¡Tjat'ai kru kui!

'Ba Pilato kitsure:

—¿A kuat'a=ña kru reynu?

'Ba xi ngakure na'mi kitsu:

—¡Tsajain ngisanj kja'e rey, tu jngu sani xuta titjun César!

<sup>16</sup> 'Ba 'batsa'en Pilato kitsingantsja Jesús, tuxi s'et'ani kru, 'ba nchjabiu kiko.

*Jesús set'a kru*

*Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43*

<sup>17</sup> 'Ba 'batsa'en Jesús 'etju nga ya'anijin krure nga kiji nga'nde xi nga'ndere nindaku mik'en 'mi (xi Gólgota 'mi nga en hebreo). <sup>18</sup> Kio kiset'a kru kui ko kja'e ngisa jó nchja. Jngu xi kiset'a kru ngate kixire 'ba jngu ngate skjunre. <sup>19</sup> 'Ba 'batsa'en Pilato 'exa nga set'a jngu yate ngasunnk'a ku Jesús. Xi 'bitsa'en kua'indut'a: “Jesús xi Nazaret tse'e, reyre xuta judío.” <sup>20</sup> 'Ba nkjin xuta judío 'exkiya kibiu, ngat'a tiñare naxinando nga'nde ña kiset'a kru Jesús 'ba ngat'a yatebiu kua'indut'a en hebreo ko en latín 'ba ko en griego. <sup>21</sup> 'Ba 'batsa'en xi ngakure na'mire xuta judío ja'ekun Pilato 'ba kitsure:

—Bi nda tjin nga: “Reyre xuta judío”, kua'indut'a yatebiu. Tusa tjat'ai nga: “Kui xi kitsu: An= ña reyre xuta judío.”

<sup>22</sup> 'Ba Pilato kitsingojo:

—En xi je kitsi'indut'aḗ, je kitsi'indut'aḗ.

<sup>23</sup> 'Ba kionga je chasoldadu je yat'a kru Jesús, 'batsa'en kiskjebe najñu xi yaja 'ba ñujun ka'a ts'axje. 'Ba jngu ka'a ts'akore nga jngu jngu chasoldadu. 'Ba nde kiskjebe najñu nduju xi yaja Jesús xi bi kitjuya, tu jngu ka'a sani ngisin ka'nda ngi'ndere. <sup>24</sup> 'Ba kitsure xinkjin:

—Bi k'uejnda kibi. Tusa siskayaña 'yá xi k'uakore.

'Ba kuán tuxi 'etjusunni enre Na'enchana ña 'batsa'en kua'indut'a: “Kitsika'bire xinkjin najñuna 'ba kitsiskaya najñu ndujuna.” 'Ba 'ba=kitsa'en chasoldadu.

<sup>25</sup> 'Ba tsikinyat'a tiña krure Jesús nare ko ndichja nare 'ba ko María xi chjunre Cleofas 'ba ko María Magdalena. <sup>26</sup> 'Ba kionga Jesús tsabe nare ko xutare xi 'ñu tsimején nga kio sejñat'are, kitsure nare:

—Na, ki'ndiri sejña kio.

<sup>27</sup> 'Ba kitsure xutare:

—Nari s'ejña kio.

'Ba ndekuini chubabiu xutare kiskjebetjo nare Jesús ndaba.

*Jesús 'me*

*Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49*

<sup>28</sup> Kionga je kuán kibi, Jesús be nga je kuajngu ngayéje xi tjinnere nga k'uetjusun 'ba kitsu:

—Xindana

'Ba kitsu, tuxi 'etjusunni jotsa'en kua'indut'a enre Na'enchana.

<sup>29</sup> 'Ba kio tijña jngu nisa xi inya binu san. 'Ba nchjabiu kitsika'nyí jngu tsanga ko binu son 'ba

'eku jngu yare hisopo 'ba kitsitiñat'are ts'a Jesús.

<sup>30</sup> 'Ba kionga je kits'i binu son kitsu:

—Je= 'etjusun yeje.

'Ba 'batsa'en yejen tsindi nindaku 'ba k'en.

<sup>31</sup> 'Ba kui nixtjinbiu tis'enda xichine xi tse'e nix-tjin nga nikja'aya. 'Ba xuta judío bi mejénre nga yojore janda s'etjen 'bangi t'a kru kionga kjua'e nix-tjin nga nikja'aya, ngat'a 'ñu kun kui nixtjinbiu. Kui kjuañu tsi'anire Pilato nga xut'okja ngasure nchja xi tjindut'a kru 'ba nga xja'axin yojore. <sup>32</sup> 'Ba 'batsa'en ja'e chasoldadu 'ba kiskjet'okja ngasure ngojó nchja xi kjiyut'ako kru Jesús. <sup>33</sup> Tunga kionga echu ña kjit'a Jesús, tsabe nga je k'en. Kui kjuañu bi kiskjet'okjani ngasure.

<sup>34</sup> Tunga jngu chasoldadu juñare lanza nisinre Jesús, 'ba ta'a 'etju jin ko nanda. <sup>35</sup> 'Ba xuta xi tsabe mé= xi kuán, kui= xi be'enijmi 'ba xi tsu kui kjuakixi=. 'Ba be= nga kjuakixi mé= xi titsu, tuxi 'ba nde kuakjainninu jun ngayeje. <sup>36</sup> Ngat'a 'ba kuán tuxi 'etjusunni enre Na'enchana ña 'batsa'en kua'indut'a: “Nijngu nindare stjut'o.” <sup>37</sup> 'Ba nde tsa'en kua'indut'a enre Na'enchana ña 'ba tsu: “Nchjabiu skutsejen'a xuta xi juñare.”

### *Jesús s'eyanijin*

*Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56*

<sup>38</sup> 'Ba jaskan kionga je 'ba kuán, Kuse xi Arimatea tse'e, xi 'ba nde xutare Jesús xi tsak'ajmetjenngi'mo ngat'a tsankjunke xuta judío, kui xi tsi'are Pilato nga sja'ndere nga kueko yojore Jesús. 'Ba 'batsa'en Pilato kitsja'ndere, 'ba xutabiu kikja'a yojore Jesús 'ba kiko. <sup>39</sup> 'Ba nde ja'e Nicodemo, xuta xi kikun Jesús nga jñu,

ja'eko jeru mején kate kilo tsajmi xi nda jen xi mirra ko áloe ts'atjijinre xinkjin. <sup>40</sup> 'Ba ngojó kiskjebe yojore Jesús 'ba kitsik'atjijun najñu xi yajunre tsajmi xi nda jen, jotsa'en ngare xuta judío nga beyanijin xinkjin. <sup>41</sup> 'Ba ña kiset'a kru Jesús, tijñat'a tiñare jngu nga'nde ña tjintje ya xi ma chine ture. 'Ba nga'ndebiu tijña jngu tsju xatse xi nisa'yajín s'eyanijin kio. <sup>42</sup> Kio yajñaya yojore Jesús nchjabiu, ngat'a tijña tiña tsju 'ba ngat'a kui nixtjinbiu xuta judío je inya'benda xichine s'iu.

## 20

*Jesús fa'aya nganire ngajinre mik'en*

*Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-11; Lc. 24:1-12*

<sup>1</sup> Nga tamingu nga tajñu, kionga tojo jñu ngisa, María Magdalena kiji ña tijña tsju 'ba tsabe nga kitukja'axin ndiojo xi kis'extiuchjani tsju. <sup>2</sup> 'Ba 'batsa'en tsangatsanga nga kikun Simón Pedro ko xutare xi ngijngu xi Jesús 'ñu tsimején 'ba kitsure:

—¡Je kitukja'axin yojore naina ngaya tsju, 'ba bi 'yee ña kis'ejña ngani!

<sup>3</sup> 'Ba 'batsa'en Pedro ko xutare xi ngijngu kiji ña tijña tsju. <sup>4</sup> Tsangatsanga ngojó, tunga xutare xi ngijngu ngisa 'ñu tsangatsanga nga ko mare Pedro 'ba kui tjun echu tsju. <sup>5</sup> Tunga bi ja'as'en. Tu tsakasen tsindi tuxi skutsejenyani 'ba tsabe nga kio tijña najñu xi ts'atjijun yojore Jesús. <sup>6</sup> 'Ba 'batsa'en Pedro echutjenngi ngani 'ba ja'as'en tsju, 'ba 'ba nde kui tsabe najñu xi kio tijña <sup>7</sup> ko najñu xi ts'atjijun nindaku Jesús xi bi kio tijñajinre najñubiu. Tu t'axin tijña nga tjikuya. <sup>8</sup> 'Ba 'batsa'en 'ba nde ja'as'en xutare xi ngijngu xi

tjun echu tsju, 'ba tsabe 'ba kuakjainre. <sup>9</sup> Ngat'a kje mankjínre nchjabiu enre Na'enchana xi 'batsa'en kua'indut'a nga tjinnere nga kjua'aya nganire Jesús ngajinre mik'en. <sup>10</sup> 'Ba 'batsa'en xutare Jesús jendiba ngani ndaba.

<sup>11</sup> Tunga María tsakasen ngandetsin tsju nga tikji'nda. 'Ba yejerañu tikji'nda tsakasen tsindi tuxi skutsejenyani tsju <sup>12</sup> 'ba tsabe jó ankje xi yaja najñu tiba, xi tjindu nga'nde ña kis'ejña yojore Jesús tsakaiñu. Jngu xi tsik'ejña ña kis'ejña nindaku, 'ba jngu xi tsik'ejña ña kitsjen ndsaku. <sup>13</sup> 'Ba ankjelebiu kitsure María:

—Na, ¿ánñu techi'ndani?

'Ba María kitsu:

—Ngat'a kitukja'axin= yojore nainā, 'ba bi 'biā ñá kis'ejña ngani.

<sup>14</sup> 'Ba yejerañu 'ba titsu, kitsiku'be nindaku 'ba tsabe nga kio sejña jngu xuta. Kui xi Jesús, tunga bi tsabexkun. <sup>15</sup> 'Ba Jesús kitsure:

—Na, ¿ánñu techi'ndani? ¿'Yá= xi temijnyisjai?

'Ba María kitsikja'etsjen nga kui= xuta xi tsikuenda ya xi kio tjintje 'ba kui kjuañu kitsunire:

—Na'en, tsa ji ka'mikue, 'ba t'innaā ñá kafajñe, 'ba kuikja'a ngañaa.

<sup>16</sup> 'Ba Jesús kitsure:

—María.

'Ba 'batsa'en María kitsiku'beya 'ba nga ko en hebreo kitsure:

—¡Rabuní! (En xi tsunire: maestru.)

<sup>17</sup> 'Ba Jesús kitsure:

—Bi chjunnaā, ngat'a kje fijān ña tijña Na'enna. Tunga tik'e\_ri nijmi nts'ia\_ nga kuikatejñakua\_

Na'enna xi 'ba nde Na'ennu, Na'enchana xi 'ba nde Na'enchana.

<sup>18</sup> 'Ba 'batsa'en María Magdalena kike'ere nijmi xutare Jesús nga tsabe Na'enna 'ba 'ba nde ye'ere nijmi mé= xi kitsure.

*Jesús matsejenre xutare*

*Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49*

<sup>19</sup> 'Ba kionga je kuajñu ndekuini nixtjin tamingu, tjichja xuntja nga'nde ña kuañajan xutare Jesús, ngat'a inyatsakjunke xutaxa judío. 'Ba 'batsa'en Jesús ja'ekasenjinre 'ba kitsure:

—Ngatjas'enu kjuaxiu.

<sup>20</sup> 'Ba kionga je 'ba kitsure, yakure teyantsja ko nisinre. 'Ba tsja kuánre xutare nga tsabe ngani Na'enna. <sup>21</sup> 'Ba Jesús kitsu nganire:

—Ngatjas'enu kjuaxiu. Jotsa'en Na'enchana kitsikasenna, 'ba=nde tsa'en tetsikasen\_nuu nganda'e.

<sup>22</sup> 'Ba kionga je 'ba kitsu, 'entjore nchjabiu 'ba kitsure:

—Chjubetjo ngajin inimanu Isennixtjintsjere Na'enchana. <sup>23</sup> Xi sichat'a\_ru jere, kuachat'are jere. 'Ba xi bi sichat'a\_ru jere, janda= s'ere jere.

<sup>24</sup> 'Ba Tomás xi 'ba nde xuta 'ñú 'mi, xi 'ba nde jngu xutare xi tejó, bi kio tijñajinre kionga ja'e Jesús. <sup>25</sup> 'Ba xutare xi yak'a ye'ere nijmi 'ba kitsure:

—Je= kji'yee Na'enna.

Tunga Tomás kitsure:

—Tsa bi skuiā chubare xiun गया ntsja, 'ba tsa bi skanis'ian najma ndsaa ña kijire xiun, 'ba tsa bi skanis'ian ndsaa nisinre, bi kuakjainna.

<sup>26</sup> 'Ba kionga je ja'a jin nixtjin, tjinduya ngani ngaya jngu ni'ya xutare, 'ba nde kio tijñajinre Tomás. 'Ba ninga tjichja xuntjo, Jesús ja'ekasenjin nganire 'ba kitsure:

—Ngatjas'enu kjuaxiu.

<sup>27</sup> 'Ba 'batsa'en kitsure Tomás:

—Chutsejen\_ri ndsaḡ 'ba chanis'en najma ndsai nga'e. 'Ba ndechanis'en ndsai nisinnḡ. Bi nitajai inimari. Tusa ngatjamakjainri.

<sup>28</sup> 'Ba Tomás kitsingojo:

—¡Nainḡ 'ba Na'enna!

<sup>29</sup> 'Ba Jesús kitsure:

—Makjainri ngat'a je= kji'yanaḡ. Ndare xuta xi bi tsabenḡ tunga kuakjainre.

<sup>30</sup> 'Ba nkjin ngisa kjuakun xi kitsa'en Jesús ngixkun xutare xi bi i tjit'a xujunbi. <sup>31</sup> Tunga kibi tjit'a, tuxi kuakjainninu nga Jesús xi Cristo, Ki'ndire Na'enchana, 'ba tuxi s'eninu kjuabenichun nga kuakjainnu ngat'are kui.

## 21

### *Jesús matsejenre yatu xutare*

<sup>1</sup> 'Ba jaskan nde kuatsejen nganire Jesús xutare ndai ndachikun Tiberias. 'Ba 'bitsa'en kuatsejenre: <sup>2</sup> Ñatjen tjindu Simón Pedro, ko Tomás xi 'ba nde xuta 'ñú 'mi, ko Natanael xi Caná tse'e, nga'nde xi tijña ngajinre nangi Galilea, ko nistire Zebedeo, 'ba ko kja'e ngisa jó xutare. <sup>3</sup> 'Ba 'batsa'en Simón Pedro kitsure xi yaka:

—Tjiuti tefik'engi\_ṛa.

'Ba nchja xi yak'a kitsure:

—'Ba=nde kuangikori\_jin.

'Ba 'batsa'en 'etju 'ba ja'as'en jngu barku, tunga kui nistjenbiu nijnguú tjiuti kitsuba. <sup>4</sup> 'Ba kionga je mején tjis'e isen, Jesús ja'ekasen ndai ndachikun, tunga xutare bi tsabexkun. <sup>5</sup> 'Ba Jesús kitsure:

—Jun na'en, ¿a kje xuntsjajíun tjiuti?

'Ba nchjabiu kitsingoore:

—Junjun.

<sup>6</sup> 'Ba Jesús kitsu nganire:

—Ngate kixire barku chanikjo'o na'yanu 'ba sakunu.

'Ba 'ba kitsa'en nchjabiu, 'ba ninga bi nde ma kjenijinni na'yo, ngat'a ne nkjin tjiuti kiskaya na'yare. <sup>7</sup> 'Ba 'batsa'en xutare xi Jesús 'ñu tsimején kitsure Pedro:

—¡Na'enna kibiu!

'Ba kionga Simón Pedro kjint'e nga 'ba kik'inre: “Na'enna kibiu”, tsakaja ngani najñure (ngat'a ts'axje) 'ba kiskijin ndachikun. <sup>8</sup> 'Ba jaskan xutare xi yak'a echuko barku nga inya'befe na'ya xi kitse tjiuti, ngat'a bi kjin mare nangi kixiu ña kui inya, jeru mején jngu sientu metro. <sup>9</sup> 'Ba kionga nchjabiu 'etukajen barku, tsabe ndi'i x'i, 'ba jngu tjiuti kjijñajin ko niñuxtila. <sup>10</sup> 'Ba Jesús kitsure:

—Ndeko masion tjiuti xi kisakunu.

<sup>11</sup> Kui kjuañu tsijunni Simón Pedro barku 'ba 'efe ña nangi na'ya xi kitse tjiuti ya'e, xi jngu sientu masen ko ján mani. 'Ba ninga tsa 'batsa'en nkjin mani tjiutiu, tunga bi 'ejnda na'yo. <sup>12</sup> 'Ba Jesús kitsure nchjabiu:

—Ndechino.

'Ba nijnguú xutare kuán kakun nga tsiningiyare: “¿'Yá= ni ji?”, ngat'a be= nga Na'enna kibiu.

13 'Ba 'batsa'en Jesús kitsitiñat'are 'ba kiskjebe niñuxtilo 'ba kitsjare nchjabiu, 'ba 'ba nde kitsa'en ko tjiutiu. 14 Kibi= xi majánni ndiya nga Jesús kuatsejenre xutare, jaskan nga je ja'aya nganire ngajinre mik'en.

*Jesús tsja xare Pedro*

15 'Ba kionga je tsakjen, Jesús tsiningiyare Simón Pedro:

—Simón, ki'ndire Jonás, ¿a ngisa= 'ñu nimejénnaa ji nga ko mare nchjabí?

'Ba Pedro kitsingojore:

—Jun na'en, 'yani nga tsimejénra ji.

'Ba Jesús kitsu nganire:

—Tikuendai chutsangana.

16 'Ba tsiningiya nganire xi majóni ndiya:

—Simón ki'ndire Jonás, ¿a nimején=naa?

'Ba Pedro kitsingojo nganire:

—Jun na'en, 'yani nga tsimejénra ji.

'Ba Jesús kitsure:

—Tikuendai chutsangana.

17 'Ba tsiningiya nganire xi majánni ndiya:

—Simón ki'ndire Jonás, ¿a nimején=naa?

'Ba Pedro kuabare nga kichjaningiyare xi majánni ndiya: “¿A nimején=naa?”, 'ba kitsure:

—Na'en, 'ya yejeni xi tjin. 'Ya=ni nga tsimejénra ji.

'Ba Jesús kitsure:

—Tikuendai chutsangana. 18 Kjuakixi= xi tex-inra. Kionga sa'e ki'ndi, kichaja tajngu=ni najñuri tuxi k'uinni nituña ña kuamejénri. Tunga kionga je kuachingai, kjuente=ni ndsai 'ba tjin= xi sikajari najñuri 'ba kuekori ña ji bi mejénri k'uin.

19 Nga 'bi kitsu Jesús, kitsuyatitjuun jót'sa'en kueya Pedro nga kuakutsejen kjuajere Na'enchana. 'Ba jaskan kitsure ngayeje:

—Ndetjenngina.

*Jesús nchja ngat'are xutare xi 'ñu tsimején*

20 'Ba 'batsa'en Pedro kiskutsejen ngastun 'ba tsabe nga tjenngire xutare xi Jesús 'ñu tsimején, xi tijñat'a tiñare Jesús kionga kiskine xichine s'i pascua 'ba xi ja'ba je tsiningiyare: “Na'en, ¿'yá xi singantsjari?” 21 'Ba kionga Pedro tsabe xutabiu, tsiningiyare Jesús:

—Na'en, 'ba kui xutabi, ¿mé= xi kuanre?

22 'Ba Jesús kitsure:

—Tsa mejénna nga janda k'uejña ka'nda nga kjua'e ngaña, ¿mé= kuendari? Ji ndetjenngina.

23 Jaskan kiya enbi ngajinre xi makjainre ngat'are Jesús, nga bi kueya xutare kibi. Tunga bi 'ba kitsu Jesús, tsa bi kueya xuto. Tu kitsu sani: “Tsa mejénna nga janda k'uejña ka'nda nga kjua'e ngaña, ¿mé= kuendari?”

24 'Ba ndekuini xutare xi tsuyakixi ngat'are kibi 'ba kui kitsi'indu kibi. 'Ba 'ya=n̄i nga kjuakixi= en xi kinchja.

25 'Ba tjin= ngisa kja'e tsajmi xi kitsa'en Jesús. 'Ba tsa jngu jngu s'et'a ngayéje xi kitsa'en, biru s'en ngayéje ngasun'ndio xujun xi s'et'a kibi.

## **El Nuevo Testamento Mazateco de Ayautla** **New Testament in the Ayautla Mazateco language of** **Mexico**

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mazateco, Ayautla

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mazateco, Ayautla [vmy], Mexico

### **Copyright Information**

©La Liga Bíblica, A.C., 2009

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

### **The New Testament**

in Mazateco, Ayautla

### **©Wycliffe Bible Translators, Inc., 2009**

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files  
dated 29 Jan 2022

776ced1d-6ea7-59c3-8389-b2a94420d3be